

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
& ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: «ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ
ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ Η ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΝΟΝΩΝ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ
ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΑΠΟ
ΤΙΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ»**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΣΤΕΛΛΑ ΜΙΧΟΥ, ΑΜ:2004014

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2010

Ευχαριστίες

Κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας η πρακτική και ψυχολογική βοήθεια που έλαβα ήταν καταλυτική για την ολοκλήρωσή της. Θα ήθελα λοιπόν να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα Καθηγητή κ. Δρακόπουλο Στυλιανό για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή του όπως και για την υπομονή που επέδειξε όλους αυτούς τους μήνες.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ανθρώπους του προσωπικού μου περιβάλλοντος, για την αμέριστη συμπαράστασή τους, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών της προσπάθειάς μου. Η ψυχολογική βοήθεια που μου προσέφεραν ήταν πολύτιμη.

Μίχου Στέλλα

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α	3
Εισαγωγή	5
Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 1^ο	6
Βασικές έννοιες	6
1.1 Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα	6
1.2 Έννοια του κινδύνου	7
1.3 Έννοια της «κρίσης»	8
Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 2^ο	10
Διαχείριση κινδύνων	10
2.1 Πρότυπα Αντιμετώπισης Κινδύνων και Κρίσιμων Καταστάσεων	10
2.2 Διαχείριση Κρίσεων	10
2.3 Σύστημα Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων	14
2.3.1 Κίνδυνος Αγοράς	17
2.3.2 Πιστωτικός κίνδυνος	18
2.3.3 Κίνδυνος ρευστότητας	19
2.3.4 Λειτουργικός κίνδυνος	19
2.3.5 Επιτοκιακός κίνδυνος	20
2.3.6 Κίνδυνος φερεγγυότητας ή κίνδυνος κεφαλαίου	20
2.3.7 Κίνδυνος διακανονισμού πληρωμών	21
2.3.8 Κίνδυνος εκκαθάρισης πληρωμών	21
2.3.9 Πολιτικός κίνδυνος	22
2.3.10 Νομικός κίνδυνος	22
2.3.11 Συναλλαγματικός κίνδυνος	23
2.3.12 Κίνδυνος χρέους	23
2.3.13 Κίνδυνος χώρας	24
2.3.14 Κίνδυνος από πράξεις εκτός ισολογισμού	24
2.3.15 Κίνδυνος αξιοπιστίας	25

2.3.16 Κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	25
2.4 Διαχείριση Έκτακτης Ανάγκης	26
2.5 Μέθοδοι Αποτίμησης του Λειτουργικού Κινδύνου	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	32
<i>Συνθήκη της Βασιλείας</i>	32
3.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας	32
3.2 Συνθήκη της Βασιλείας	33
3.3 Βασιλεία II	40
3.3.1 Πρώτος πυλώνας: Απαιτήσεις κεφαλαίων	43
3.3.2 Δεύτερος πυλώνας: Εποπτική διαδικασία	45
3.3.3 Τρίτος πυλώνας: Πειθαρχία της αγοράς (market discipline)	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	52
<i>Έλεγχος τραπεζών</i>	52
4.1 Εποπτικοί μηχανισμοί	52
4.2 Παρακολούθηση και έλεγχος των τραπεζών	54
4.2.1 Έλεγχος από απόσταση (off-site monitoring)	54
4.2.2 Επί τόπου επιθεωρήσεις (on-site inspections)	55
4.3 Η λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit) στα Τραπεζικά Ιδρύματα	56
4.4 Εποπτεία των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα	59
4.5 Κατασταλτικοί έλεγχοι	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	67
<i>Η σημερινή κατάσταση</i>	67
5.1 Η Παγκόσμια Οικονομική Κρίση του 2008 και ο Ρόλος των Εποπτικών Αρχών	67
5.2 Προβληματισμοί σε σχέση με την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση και τα θέματα που εγείρονται σε σχέση με το ρυθμιστικό / εποπτικό τραπεζικό πλαίσιο	72
5.3 Νέες τάσεις και προτάσεις για την εποπτεία των τραπεζών	75
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82

Εισαγωγή

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αποτελούν σήμερα ένα θεμελιώδες και αναπόσπαστο στοιχείο της παγκόσμιας οικονομίας.

Η λειτουργία τους βασίζεται στην παροχή χρηματοδοτικών υπηρεσιών στην οικονομία και κύριο χαρακτηριστικό τους αποτελεί η χρηματοδοτική μορφή του ενεργητικού τους, που τα διαχωρίζει από τις άλλες παραγωγικές μονάδες, στοχεύοντας ταυτόχρονα στην κάλυψη των αναγκών δανειστών και δανειζόμενων.

Βασικός στόχος της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να δείξει τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα σύγχρονα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αφενός, καθώς και οι δράσεις που προβλέπονται από τις εποπτικές αρχές, αφετέρου.

Για τον σκοπό αυτό, η εργασία έχει χωριστεί σε πέντε (5) κεφάλαια. Στο 1^ο Κεφάλαιο γίνεται η παράθεση των βασικών εννοιών, όπως η έννοια του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, της κρίσης και του κινδύνου, προκειμένου να υπάρξει εξοικείωση του αναγνώστη με αυτές. Το 2^ο Κεφάλαιο αναφέρεται στην διαχείριση των κινδύνων, καθώς και στα διάφορα συστήματα διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων. Το 3^ο Κεφάλαιο παρουσιάζει την Συνθήκη της Βασιλείας (I&II) και τους τρεις πυλώνες στους οποίους στηρίζεται. Το 4^ο περιλαμβάνει Κεφάλαιο τους εποπτικούς μηχανισμούς που υπάρχουν για τον έλεγχο και την εποπτεία των τραπεζών. Τέλος, στο 5^ο Κεφάλαιο παρουσιάζονται οι προβληματισμοί σχετικά με τον ρόλο των εποπτικών αρχών και την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Βασικές έννοιες

1.1 Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αποτελούν σήμερα ένα θεμελιώδες και αναπόσπαστο στοιχείο της παγκόσμιας οικονομίας.

Η λειτουργία τους βασίζεται στην παροχή χρηματοδοτικών υπηρεσιών στην οικονομία και κύριο χαρακτηριστικό τους αποτελεί η χρηματοδοτική μορφή του ενεργητικού τους, που τα διαχωρίζει από τις άλλες παραγωγικές μονάδες, στοχεύοντας ταυτόχρονα στην κάλυψη των αναγκών δανειστών και δανειζόμενων. Η δραστηριότητά τους συμβάλλει στη συσσώρευση κεφαλαίου και εξυπηρετεί καλύτερα την ανάπτυξη της οικονομίας συγκριτικά με την περίπτωση όπου γίνεται μεν αξιοποίηση του χρήματος στις συναλλαγές, απουσιάζουν όμως τα χρηματοδοτικά ιδρύματα. Αυτό επιτυγχάνεται αφού η διαμεσολάβησή τους στη διαδικασία αποταμίευσης-επένδυσης διευκολύνει τον διαχωρισμό των αποταμιευτικών από τις επενδυτικές αποφάσεις, τον διαχωρισμό της ιδιοκτησίας από τη διαχείριση, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει την αποταμίευση και την επένδυση, με αποτέλεσμα οι ρυθμοί αύξησης στις τελευταίες να είναι μεγαλύτεροι από αυτούς στην περίπτωση απουσίας των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων.

Βασική επιδίωξη του ιδρύματος πρέπει να είναι ο καθορισμός στόχων, με σημαντικότερο την διάρθρωση του ενεργητικού και παθητικού έτσι ώστε να παρέχονται οι επιθυμητές και απαραίτητες υπηρεσίες. Η προαναφερθείσα, καθώς και άλλες αποφάσεις σχετικά με την διαχείριση του ιδρύματος, βασίζεται στην υπόθεση ότι ο πρωταρχικός στόχος του ιδρύματος αναφέρεται στη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητάς του και στη βελτίωση της λειτουργικής αποτελεσματικότητάς του, η οποία συνδέεται άμεσα με τη βέλτιστη

διαχείριση στοιχείων ενεργητικού και παθητικού.

Επιπροσθέτως, ποικίλα είναι τα στοιχεία που αποτελούν το ενεργητικό και το παθητικό των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, ενώ παρατηρείται διαφοροποίηση και στα είδη χρηματοδοτικών οργάνων αλλά και στους τρόπους ταξινόμησής τους. Παράλληλα, η εκτίμηση της απόδοσης για καθένα από αυτά πραγματοποιείται με συγκεκριμένους τρόπους, οι οποίοι ωστόσο περιέχουν διάφορες αδυναμίες, οι κυριότερες από τις οποίες αναφέρονται στην εκτίμηση και διαχείριση του κινδύνου.

Οι αποφάσεις σχετικά με τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων πρέπει να βασίζονται στο πώς θα επιδράσουν στον κίνδυνο και στην απόδοση των περιουσιακών στοιχείων του τραπεζικού ιδρύματος. Με βάση την υπόθεση ότι ο επενδυτής αποστρέφεται τον κίνδυνο, είναι δυνατό να αναπτυχθεί ένα μοντέλο για το χαρτοφυλάκιο του τραπεζικού ιδρύματος που να αντανακλά τους επιθυμητούς συνδυασμούς ανάμεσα στην απόδοση και τον κίνδυνο.

1.2 Έννοια του κινδύνου

Στις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες συχνά ενυπάρχει η πιθανότητα να υποστεί ένα ίδρυμα οικονομικές ζημιές εξαιτίας της πραγμάτωσης ενός μη αναμενόμενου γεγονότος. Η πιθανότητα αυτή καλείται «κίνδυνος» και μπορεί να οριστεί ως η αβεβαιότητα που συνδέεται με κάποιο προσδοκώμενο γεγονός ή αποτέλεσμα. Η σχέση μεταξύ των γεγονότων και της πιθανότητας να προκύψουν ονομάζεται «κατανομή πιθανοτήτων».

Η κατανομή πιθανοτήτων είναι ένα μέγεθος που υπόκειται σε στατιστική επεξεργασία και προσδιορίζει τον υφιστάμενο κίνδυνο να μη συμβεί ένα προσδοκώμενο γεγονός. Οι κίνδυνοι που διατρέχει ένα πιστωτικό ίδρυμα, αποτελούν άμεση συνέπεια των μετασχηματισμών στους οποίους προβαίνουν στο πλαίσιο της χρηματοοικονομικής τους μεσολάβησης και προκύπτουν από την παροχή εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων

των διαφόρων εργασιών εμπορικής (λιανικής) και επενδυτικής τραπεζικής. Συνεπώς ο κίνδυνος αφορά την αστάθεια των καθαρών ταμειακών ροών της τράπεζας ή μιας μονάδας μέσα σ' αυτή (κατάστημα, υπηρεσία ή διεύθυνση).

Οι θέσεις και οι σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στο τραπεζικό ίδρυμα και τους πελάτες του καθώς και οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται στα πλαίσια των χρηματοοικονομικών αγορών αποτελούν την πηγή δημιουργίας των διαφόρων κινδύνων. Η αντιμετώπιση της κάθε μορφής κινδύνου συνιστά μια σύνθετη διαδικασία ανάπτυξης μιας ξεχωριστής στρατηγικής αντιστάθμισης ή εξουδετέρωσής του και αναγνώρισης της πηγής και της φύσης του, ώστε να επιλεγεί η αποτελεσματικότερη και ενδεικνύομενη, ανά περίπτωση, οδός αντιμετώπισής του.

1.3 Έννοια της «κρίσης»

Στην ελληνική γλώσσα η λέξη «κρίση» είναι συνώνυμο της απόφασης ή της επιλογής ή και της ικανότητας του ανθρώπου να εμβαθύνει λογικά στις καταστάσεις ενώ η κινέζικη λέξη «κρίση» αποτελείται από δύο ενωμένα ιδεογράμματα όπου το πρώτο σημαίνει κίνδυνος και το δεύτερο ευκαιρία. Επομένως μια κρίση μπορεί να αποτελέσει και ευκαιρία.

Στην χρηματοοικονομική γλώσσα ως «κρίση» ορίζεται κάθε γεγονός το οποίο είναι δυνατόν να συγκεντρώσει το δημόσιο αρνητικό ενδιαφέρον σε μία επιχείρηση και να δημιουργήσει αρνητικές επιπτώσεις στη χρηματοοικονομική της κατάσταση, στις σχέσεις της με τους πελάτες της ή στη φήμη της. Ο όρος «κρίση» στην οικονομία διατυπώνεται ως κάθε απρόβλεπτη και έκρυθμη διαταραχή της λειτουργίας του κοινωνικού συστήματος. Η διαταραχή αυτή προκαλείται από φυσικά φαινόμενα (σεισμοί, επιδημίες κ.α.), τεχνικά γεγονότα (χερσαία, θαλάσσια και αεροπορικά δυστυχήματα) ή ασύμμετρες απειλές (εγκληματικότητα, τρομοκρατία κ.ά.).

Τα είδη των κρίσεων διαφοροποιούνται π.χ. σε προσωπικό επίπεδο κρίση ηλικίας ή σε κοινωνικό επίπεδο οικογενειακή κρίση.

Μια κατάσταση θεωρείται κρίσιμη όταν συζευκτικά επηρεάζεται από:

- 1) το εάν είναι ευάλωτη σε συγκεκριμένους τύπους κινδύνου
- 2) το μέγεθος κινδύνου του φαινομένου που προκαλεί τη μικρή ή τη μεγάλη καταστροφή
- 3) τις αρνητικές επιπτώσεις στην κοινωνικοοικονομική συνοχή του συστήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Διαχείριση κινδύνων

2.1 Πρότυπα Αντιμετώπισης Κινδύνων και Κρίσιμων Καταστάσεων

Καθώς λοιπόν οι κίνδυνοι και οι κρίσιμες καταστάσεις διαταράσσουν την ομαλή λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων, γίνεται αξιοποίηση μιας ασπίδας προστασίας, την οποία συνιστά η οργάνωση και κινητοποίηση κρατικών φορέων που στοχεύουν στην μείωση των καταστροφών που προκαλούνται από φυσικά φαινόμενα ή τεχνικά γεγονότα.

Οι διαδικασίες αυτές έχουν οδηγήσει στην ανάπτυξη εξειδικευμένων κλάδων, στον τομέα της Διοίκησης, που αφορούν:

- την διαχείριση κρίσεων
- την διαχείριση κινδύνων
- και την διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

2.2 Διαχείριση Κρίσεων

Η Διαχείριση Κρίσεων, η οποία αποτελεί έναν σύγχρονο και διαρκώς αναπτυσσόμενο κλάδο της Διοίκησης, ορίζεται ως η μεθοδολογία που περιλαμβάνει συγκεκριμένο σχέδιο, οργάνωση, καθοδήγηση, και έλεγχο κατά την σημαντική περίοδο ακριβώς πριν, κατά τη διάρκεια, και μετά από μία καταστροφή, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι τυχόν

απώλειες των πόρων ενός οργανισμού από αυτή την καταστροφή και οι οποίοι θεωρούνται απαραίτητοι για την πλήρη επανόρθωση του οργανισμού αυτού. Είναι προφανές λοιπόν πως αποτελεί μια σύνθετη διεργασία στην οποία εμπλέκονται πολλά επίπεδα της επιχείρησης όπως η διεύθυνση περιβάλλοντος, η διεύθυνση υγιεινής και ασφάλειας, η διεύθυνση προσωπικού, οι δημόσιες σχέσεις, το τμήμα Μάρκετινγκ, το νομικό τμήμα κ.α.

Για την επίτευξη της διαχείρισης μιας κρίσης απαιτείται η οργάνωση και εκπόνηση ενός Σχεδίου Διαχείρισης Κρίσεων το οποίο περιλαμβάνει την αναγνώριση των κινδύνων, την εκτίμηση του κινδύνου, την κατάστροψη του σχεδίου, την άμεση αντίδραση, την “ανάρρωση” και τον έλεγχο του σχεδίου. Στο σημείο αυτό βέβαια θα πρέπει να τονισθεί ότι πριν από την έναρξη της διαδικασίας κατάστροψης του Σχεδίου Διαχείρισης Κρίσεων είναι απαραίτητο να ορισθεί επακριβώς το πρόσωπο το οποίο θα φέρει την αποκλειστική ευθύνη υλοποίησης ολόκληρου του σχεδίου. Το πρόσωπο αυτό θα πρέπει να λειτουργεί ως συντονιστής των μελών της Ομάδας Διαχείρισης Κρίσεων και να έχει την απαραίτητη εξουσία-δικαιοδοσία ώστε να πιστοποιεί την πλήρη εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης Κρίσεων.

Οι κίνδυνοι που μπορούν να απειλήσουν μια εταιρία και που ενδεχομένως να την οδηγήσουν σε σημαντική κρίση ποικίλουν και διακρίνονται σε εμφάνιση ιών στα κομπιούτερ, απόσυρση ελαττωματικών παρτίδων προϊόντων, απεργίες, διαδηλώσεις, αλλά και σε πιο σύνθετους όπως ένας πιθανός εμπρησμός, κάποιος απρόσμενος θάνατος ανώτατου σημαντικού στελέχους, σεισμός, περιβαλλοντολογικές καταστροφές – διαρροές επικίνδυνων υλικών, φωτιά, πλημμύρα, εκβιασμοί, βιομηχανική κατασκόπευση, δυσφήμιση, απαγωγές, εμφάνιση βίας μεταξύ των εργαζομένων κλπ.

Η εκτίμηση των κινδύνων μπορεί να είναι είτε ποιοτική είτε ποσοτική – εφόσον αυτό είναι εφικτό – και βασικός σκοπός του Σχεδίου Διαχείρισης Κρίσεων πρέπει να είναι η πλήρης υποστήριξη του ανθρώπου που παίρνει τις αποφάσεις. Στη φάση αυτή συνήθως πραγματοποιείται και ο οικονομικός προϋπολογισμός του σχεδίου έπειτα από μία ανάλυση κόστους-κέρδους.

Το Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων πρέπει να βρίσκεται σε γραπτή μορφή, να περιλαμβάνει όλα τα προαναφερθέντα σχετικά με τους κινδύνους και την εκτίμησή τους αλλά και να καθορίζει επακριβώς υπευθυνότητες και ρόλους. Το στοιχείο αυτό θεωρείται πολύ σημαντικό καθώς υπάρχει ο κίνδυνος, κατά την διάρκεια κάποιας κρίσης, να εμπλέκονται στις διαδικασίες στελέχη της εταιρείας που δεν σχετίζονται με το αντικείμενο και τα οποία έχουν ανεπαρκή ή και λανθασμένη πληροφόρηση, με αποτέλεσμα να παρακωλύεται ή και να αποτυγχάνει η προσπάθεια αντιμετώπισης της κρίσης. Η εκπαίδευση όλων των εμπλεκόμενων σε αυτά τα ζητήματα και η περιοδική επανεξέταση αυτών των στοιχείων του σχεδίου θεωρούνται πολύ σημαντικά ζητήματα ώστε ταυτόχρονα να επιτυγχάνεται και η συνολική αξιολόγηση του σχεδίου.

Ένα επίσης ιδιαίτερο στάδιο είναι αυτό της “ανάρρωσης” της επιχείρησης από μία πιθανή κρίση. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τίθενται οι προτεραιότητες και τα σχέδια της επιχείρησης για την μετά την κρίση περίοδο και να καθορίζεται το μήκος αυτής της περιόδου. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι περισσότεροι οργανισμοί συνήθως υποεκτιμούν αυτό το χρόνο ανάρρωσης. Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας, ο οποίος συνήθως υποεκτιμάται, είναι το ψυχολογικό στρες το οποίο υφίστανται οι εργαζόμενοι της εταιρείας έπειτα από μία κρίση. Το στρες μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω περιπέτειες την εταιρεία εξαιτίας των λανθασμένων αποφάσεων που συχνά λαμβάνουν τα υψηλόβαθμα στελέχη της λόγω κατάθλιψης, πίεσης και κούρασης. Συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις συνιστάται η παροχή ψυχολογικής υποστήριξης από ειδικευμένους επιστήμονες και πρέπει να προβλέπεται από το Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων.

Η πιο κρίσιμη παράμετρος στη Διαχείριση Κρίσεων είναι η επαφή με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Όταν μια εταιρεία εισέρχεται σε περίοδο κρίσης, μπορεί να βασιστεί στις ασφαλιστικές εταιρίες για την κάλυψη των πιθανών υλικών απωλειών όχι όμως για την απολεσθείσα φήμη της και την χαμένη αξιοπιστία της στην αγορά. Την ευθύνη αυτή τη φέρει καθαρά η ίδια η εταιρεία και πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπ’ όψιν. Πρωταρχικός στόχος της Διαχείρισης Κρίσεων είναι να επιβιώσει η εταιρεία έπειτα από μία ενδεχόμενη κρίση με την φήμη της άσπιλη και όλα τα στοιχεία της εταιρείας ανέπαφα

καθώς και να γίνει αναγνώριση των ομάδων εκείνων οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν την ίδια την εταιρεία και τη φήμη της π.χ. πελάτες, προμηθευτές/πιστωτές, συνδικάτα, ΜΜΕ, ασφαλιστικές εταιρείες, μέτοχοι, ακτιβιστικές ομάδες κλπ. Σύμφωνα με τον Bob Darretta, CEO της Johnson & Johnson το 1999, «η φήμη της εταιρείας είναι το σημαντικότερο στοιχείο της». Ο κος Darretta έκανε αυτή τη δήλωση αφού η εταιρεία του είχε ξοδέψει περισσότερα από 17 εκ. \$ για να ανακαλέσει, να περάσει από ελέγχους και τελικά να καταστρέψει κάποια ελαττωματικά προϊόντα της στις αρχές της δεκαετίας του '80. Ο καθορισμός ενός μόνο ατόμου, το οποίο θα έρχεται σε επαφή με τα ΜΜΕ κατά τη διάρκεια αλλά και μετά την κρίση, θεωρείται απαραίτητη. Όσο πιο πολύ γίνει κατανοητή η δύναμη των ΜΜΕ και η δυνατότητα που έχουν να ελέγχουν την κοινή γνώμη τόσο πιο μικρές θα είναι οι απώλειες από μία κρίση.

Η Διαχείριση Κρίσεων συνιστά λοιπόν μία πολύπλοκη και δυναμική μεθοδολογία που απαιτεί πολύ επίπεδη προσέγγιση. Για την υλοποίηση των Σχεδίων Διαχείρισης Κρίσεων μπορούν να αξιοποιηθούν πολλά εργαλεία, η βέλτιστη χρήση των οποίων θα ελαχιστοποιήσει τις απώλειες από μια ενδεχόμενη κρίση. Καθώς κάθε επιχείρηση διαφέρει από τις υπόλοιπες σε υποδομή και οργάνωση, αντίστοιχα και κάθε Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων διαφέρει από τα άλλα. Δεν υπάρχει πανάκεια στην οργάνωσή τους και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι προετοιμασμένες πριν η οποιαδήποτε κρίση χτυπήσει την πόρτα τους. Τα παραδείγματα της ανάκλησης από την αγορά, λόγω ακαταλληλότητας, συγκεκριμένων παρτίδων γιαουρτιών, αλλαντικών, νερών, ψυκτών νερού λόγω ύπαρξης καδμίου σε αυτούς, επικίνδυνων ατμοσφαιρικών Κινεζικής κατασκευής κ.α., μας υπενθυμίζουν ότι η Διαχείριση Κρίσεων είναι επιτακτική ανάγκη τόσο σε επίπεδο ιδιωτικών επιχειρήσεων όσο και στον ευρύτερο Δημόσιο τομέα σε επίπεδο Πολιτικής Προστασίας.

Όσον αφορά το τελευταίο, η τρομοκρατική επίθεση στο Λονδίνο, η πρόσφατη πτώση του αεροπλάνου της Κυπριακής εταιρείας «Ήλιος» αλλά και ο ακόμη πιο πρόσφατος καταστροφικότερος τυφώνας που έπληξε τη Νέα Ορλεάνη των ΗΠΑ, αποδεικνύουν την ανάγκη μετεξέλιξης του σχεδίου Πολιτικής Προστασίας «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» σε Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων – Πολιτικής Προστασίας τόσο σε Εθνικό όσο και σε τοπικά /

περιφερειακά επίπεδα. Έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Αμερικάνικη Ένωση Μηχανικών Υγιεινής και Ασφάλειας Εργασίας το 2002, έδειξε ότι η μεγαλύτερη πλειοψηφία (90.5%) των επιχειρήσεων διέθεταν ήδη κάποιο γραπτό Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων (ΣΔΚ). Απλώς, η ονομασία αυτών των Σχεδίων διέφερε: Σχέδιο Άμεσης Δράσης, Επιχειρηματικό Σχέδιο Συνοχής, Σχέδιο Καταστροφών και Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων. Από αυτές τις εταιρείες, το 49% δήλωσε ότι το Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων της εταιρείας ήταν υπό την επίβλεψη του Τμήματος Υγιεινής και Ασφάλειας της εταιρείας και μάλιστα το 87% των εταιρειών έχει ως επικεφαλής του Σχεδίου Διαχείρισης Κρίσης τον Διευθυντή Υγιεινής και Ασφάλειας της εταιρείας.

Η ίδια έρευνα κατέδειξε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων (62%) είχαν πραγματοποιήσει κατά τη διάρκεια του 2002 τουλάχιστον μία άσκηση Διαχείρισης Κρίσεων. Το 81% των εταιρειών δήλωσε ότι στα Σχέδια Διαχείρισης Κρίσεων που διαθέτουν, περιλαμβάνουν και τους εποχιακούς, μη-μόνιμους εργαζομένους της εταιρείας. Το 68% των εταιρειών έχουν εκπαιδεύσει όλα τα μέλη που απαρτίζουν την Ομάδα Διαχείρισης Κρίσεων και μάλιστα το 62% των εταιρειών παρέχει ειδική εκπαίδευση σχετική με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης σε όλα τα μέλη της ομάδας Διαχείρισης Κρίσεων.

2.3 Σύστημα Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων

Μολονότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παρέχουν σημαντικές ευκαιρίες σε επιχειρήσεις και οργανισμούς συχνά περιλαμβάνουν και κινδύνους, μεγάλο μέρος των οποίων είναι χρηματοοικονομικής φύσεως. Ένα τμήμα της χρηματοοικονομικής θεωρίας/πρακτικής αναφέρεται στην διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων, καθώς επίσης και στην μελέτη, μοντελοποίηση, ανάλυση, και αντιμετώπιση των κινδύνων και το πως επηρεάζουν τα αποτελέσματα των χρηματοοικονομικών αποφάσεων. Το διάστημα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα πραγματοποιήθηκε σημαντική και ταχύτατη εξέλιξη στην πρακτική της Διαχείρισης

Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι σημαντικότερες αιτίες που οδήγησαν σε αυτήν την εξέλιξη ήταν κυρίως η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και τη χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων.

Ο βασικός παράγοντας για την προώθηση και την ανάπτυξη της πρακτικής της Διαχείρισης Κινδύνων ήταν οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν από το συνεχώς εξελισσόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον καθώς επίσης και από τις πιέσεις που ασκήθηκαν σε εποπτικό επίπεδο από τις εθνικές αρχές λόγω των προβλημάτων και της αστάθειας εκείνης της εποχής.

Ως Διαχείριση Κινδύνων ορίζεται το σύνολο των συντονισμένων ενεργειών, στις οποίες προβαίνει η διοίκηση ενός πιστωτικού ιδρύματος με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων στην καθαρή θέση, στα έσοδα ή στα κέρδη του από την επίδραση ενός ή περισσότερων κινδύνων και περιλαμβάνει:

- Διαχείριση παθητικού, μέσω της οποίας εξασφαλίζεται η χρηματοδότηση της τραπεζικής δραστηριότητας
- Διαχείριση ενεργητικού, μέσω της οποίας εξασφαλίζονται τα εισοδήματα της τραπεζικής δραστηριότητας
- Διαχείριση της λειτουργίας του τραπεζικού ιδρύματος, μέσω της οποίας εξασφαλίζεται η ελαχιστοποίηση των γενικών λειτουργικών δαπανών

Τα στάδια στα οποία αναλύεται η στρατηγική διαχείριση του συνολικού κινδύνου είναι:

- Ανάλυση κινδύνου:
 - Περιγραφή του περιεχομένου των κινδύνων
 - Κατάταξη των κινδύνων
 - Ανάλυση των αιτιών έκθεσης του τραπεζικού ιδρύματος σε κάθε κίνδυνο
 - Βαθμολόγηση του κινδύνου για κάθε δραστηριότητα της τράπεζας
 - Μέτρηση των κινδύνων

- Μορφές διαχείρισης των κινδύνων: πρόκειται για το σύνολο των μέτρων που υιοθετεί ένα πιστωτικό ίδρυμα για την αντιμετώπιση πάσης φύσεως κινδύνων. Τα συνήθη μέτρα είναι:
 - Διασπορά κινδύνου
 - Αντιστάθμιση κινδύνου
 - Ενίσχυση της καθαρής θέσης του πιστωτικού ιδρύματος.

Στόχος της διαχείρισης κινδύνου είναι η διασφάλιση της σωστής λειτουργίας και ποιότητας κάθε χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Το σύστημα αυτό επιτρέπει την ανάπτυξη νέων χρηματοδοτικών, επενδυτικών και ασφαλιστικών προϊόντων και υπηρεσιών, ταυτόχρονα λειτουργεί και προς όφελος του καταναλωτή για τις νέες απαιτήσεις που δημιουργούνται. Ο Τομέας της Διαχείρισης Κινδύνων γίνεται ολοένα και πιο σημαντικός λόγω των Απαιτήσεων του δεύτερου συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας αλλά και των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Απαιτήσεις και Οδηγίες που πρέπει να υιοθετηθούν από όλες τις Τράπεζες Διεθνώς.

Οι κίνδυνοι αυτοί διαχωρίζονται ως εξής (Jorion,2000):

Κίνδυνοι Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων

- Κίνδυνος αγοράς
- Πιστωτικός κίνδυνος
- Κίνδυνος ρευστότητας
- Λειτουργικός κίνδυνος
- Επιτοκιακός κίνδυνος
- Κίνδυνος φερεγγυότητας ή κίνδυνος κεφαλαίου
- Κίνδυνος διακανονισμού πληρωμών
- Κίνδυνος εκκαθάρισης πληρωμών
- Πολιτικός κίνδυνος
- Νομικός κίνδυνος
- Συναλλαγματικός κίνδυνος
- Κίνδυνος χρέους και χώρας
- Κίνδυνος από πράξεις εκτός ισολογισμού
- Κίνδυνος αξιοπιστίας
- Κίνδυνος νομιμοποιήσεις εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

2.3.1 Κίνδυνος Αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς μπορεί να ορισθεί ως ο κίνδυνος που σχετίζεται με την αβεβαιότητα (μεταβλητότητα) της αξίας του χαρτοφυλακίου τίτλων, η οποία οφείλεται στις αλλαγές των αγοραίων τιμών των στοιχείων του ενεργητικού λόγω μεταβολής της τιμής ενός αξιόγραφου, των επιτοκίων, και της ρευστότητας της αγοράς. Σχετίζεται με ένα χαρτοφυλάκιο όπου ο χρονικός ορίζοντας είναι βραχύς, όσος απαιτείται για να πουληθεί, ή να κλείσει μία θέση με προθεσμιακή πράξη. Επιπλέον όμως σχετίζεται και με ένα χαρτοφυλάκιο επενδύσεων. Ο χρονικός ορίζοντας είναι μεγαλύτερος (μήνες αντί για ημέρες), και είναι ο χρόνος μέσα στον οποίο αναμένεται να πετύχει μια επιλεγμένη

επενδυτική στρατηγική, ή το διάστημα μέσα στο οποίο μετράται η απόδοση ενός διαχειριστή επενδύσεων.

2.3.2 Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι άμεσα συνδεδεμένος με τη φύση των δραστηριοτήτων μιας τράπεζας και ορίζεται ως ο κίνδυνος αθέτησης των υποχρεώσεων των χρηματοδοτούμενων πελατών της. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει σημαντικές ζημιές και επιδείνωση των οικονομικών της μεγεθών και, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, να υπάρξει πρόβλημα για την ίδια την ύπαρξή της.

Οι πιστωτικοί κίνδυνοι διακρίνονται σε:

- κύριο κίνδυνο
- κόστος αντικατάστασης
- διακανονισμού
- αντισυμβαλλομένου
- νομικό

Παραδοσιακές προσεγγίσεις στη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου αποτελούν:

- α. εξειδικευμένα συστήματα (τα 5 Cs character, capital capacity, collateral, cycles)
- β. συστήματα αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου (χρονικός ορίζοντας ενός χρόνου)
- γ. υποδείγματα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

Το παράδοξο είναι ότι ο πιο θεμελιώδης κίνδυνος της τραπεζικής λειτουργίας είναι δύσκολο να καθοριστεί ποσοτικά επαρκώς. Στη διεθνή βιβλιογραφία τα τελευταία χρόνια άρχισαν να εμφανίζονται ολοκληρωμένα υποδείγματα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου. Ο τρόπος που υπολογίζεται η ποιότητα του χαρτοφυλακίου (κατ' αντιστοιχία

και ο πιστωτικός κίνδυνος) είναι διαφορετικός ανάλογα με τον τύπο του δανείου (π.χ. δάνειο προς επιχειρήσεις ή δάνειο προς τα νοικοκυριά). Στα δάνεια προς ιδιώτες, για παράδειγμα, ο έλεγχος της ποιότητας γίνεται περιορίζοντας το ύψος δανείων στο ίδιο πρόσωπο, ενώ στα επιχειρηματικά δάνεια χρησιμοποιούνται και τα επιτόκια των δανείων.

2.3.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας αποτελεί μια ανεξάρτητη κατηγορία κινδύνου και δεν μπορεί να θεωρηθεί υποπερίπτωση ούτε του κινδύνου αγοράς ούτε του πιστωτικού κινδύνου. Συνδέεται με την έλλειψη ρευστότητας βραχυχρονίως σε μια τράπεζα για την αντιμετώπιση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της. Με άλλα λόγια, η τράπεζα δεν μπορεί να αντλήσει τα απαραίτητα κεφάλαια είτε μέσω αύξησης κάποιων στοιχείων του παθητικού της είτε μέσω ρευστοποίησης-με λογική ζημία-ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού της. Η έννοια του κινδύνου ρευστότητας συνδέεται άμεσα και με αυτό που ονομάζουμε «ορίζοντα διακράτησης χαρτοφυλακίου». Όταν η συγκυρία στην αγορά είναι απαγορευτική για τη ρευστοποίηση μιας επένδυσης χαρτοφυλακίου, ένας χρηματοοικονομικός οργανισμός πρέπει, υπό φυσιολογικές συνθήκες, να περιμένει οι τιμές να ανακάμψουν σε ικανοποιητικά επίπεδα. Ωστόσο, για ένα χρηματοοικονομικό οργανισμό που είναι υποχρεωμένος να προβεί σε ρευστοποιήσεις για να ανταπεξέλθει σε ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις, η ανεπάρκεια της ρευστότητάς του μπορεί να ισοδυναμεί με κατάρρευση.

2.3.4 Λειτουργικός κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος αφορά τις απώλειες που μπορεί να προκύψουν λόγω της ανεπάρκειας των συστημάτων και των εσωτερικών ελέγχων, των ανθρώπινων σφαλμάτων, αποτυχιών της Διοίκησης και ενδεχόμενων δυσχερειών μεταξύ των βασικών παραγόντων της εταιρικής διοίκησης (μετόχων, διευθυντικών στελεχών ή εκπροσώπων

εργαζομένων. Τέτοιου είδους προβλήματα είναι αποτέλεσμα της αδυναμίας ανάληψης προληπτικής δράσης και μπορούν να εκφραστούν με διάφορες μορφές όπως πυρκαγιές, σεισμοί ή άλλες φυσικές καταστροφές. Ένα ιδιαίτερο είδος λειτουργικού κινδύνου σχετίζεται με την τεχνολογία, δηλ. τον κίνδυνο βλάβης ή ανεπάρκειας των συστημάτων τεχνολογίας πληροφορικής, γεγονός που υποδεικνύει την ανάγκη προστασίας των συστημάτων από ενδογενείς δυσχέρειες ή εξωτερικές παρεμβάσεις.

2.3.5 Επιτοκιακός κίνδυνος

Ο επιτοκιακός κίνδυνος προκύπτει από την αναντιστοιχία των επιτοκίων τόσο στον όγκο όσο και στη διάρκεια των τίτλων, των δανείων, των υποχρεώσεων και των εκτός ισολογισμού στοιχείων της τράπεζας. Μια απροσδόκητη μεταβολή στα επιτόκια μπορεί να επηρεάσει σοβαρά την κερδοφορία της τράπεζας καθώς και την αξία της μετοχής της. Για παράδειγμα, αν σε μια τράπεζα οι υποχρεώσεις της είναι περισσότερο ευαίσθητες, σε σχέση με τις απαιτήσεις της, στις μεταβολές των επιτοκίων, μια αύξηση των επιτοκίων θα μειώσει τα κέρδη και μια πτώση των επιτοκίων θα αυξήσει τα κέρδη. Η διαχείριση του επιτοκιακού κινδύνου υπήρξε βασικό μέλημα των επιτελικών ομάδων διαχείρισης ενεργητικού – παθητικού.

2.3.6 Κίνδυνος φερεγγυότητας ή κίνδυνος κεφαλαίου

Ο κίνδυνος φερεγγυότητας ή κίνδυνος κεφαλαίου αποτελεί ένα είδος κινδύνου που συνδέεται με την πιθανότητα πτώχευσης του τραπεζικού ιδρύματος. Ως αρχή πτώχευσης θεωρείται η κατάσταση κατά την οποία η αγοραία αξία των στοιχείων του ενεργητικού «πέφτει» κάτω από την αγοραία αξία των στοιχείων του παθητικού. Αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση που η τράπεζα προχωρήσει σε ρευστοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού δεν θα είναι σε θέση να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις της. Ο κίνδυνος κεφαλαίου συνδέεται άμεσα και με την ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού καθώς και με τους

συνολικούς κινδύνους της τράπεζας.

2.3.7 Κίνδυνος διακανονισμού πληρωμών

Ο κίνδυνος διακανονισμού πληρωμών (πρόκειται για ειδική μορφή πιστωτικού κινδύνου) αναφέρεται στην πιθανότητα ο ένας από τους δύο αντισυμβαλλόμενους να αθετήσει τη συμφωνία, αφού ο άλλος έχει ήδη πληρώσει τα χρήματα. Αυτός ο τύπος κινδύνου εμφανίζεται στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει ταυτόχρονη ανταλλαγή των αξιών, είναι δε γνωστός και ως «κίνδυνος Herstatt», ένας όρος που προήλθε από την ομώνυμη γερμανική τράπεζα η οποία κατέρρευσε το 1974 λόγω μεγάλων ζημιών στην αγορά συναλλάγματος. Η ύπαρξη ωστόσο διαφοράς ώρας συνεπάγεται καθυστερήσεις στην υλοποίηση της συναλλαγής. Όταν η Herstatt κατέρρευσε νωρίς το πρωί σύμφωνα με τη γερμανική ώρα, οι πληρωμές σε δολάρια προς τις αμερικανικές τράπεζες που είχαν συμφωνηθεί τις δύο προηγούμενες ημέρες δεν είχαν υλοποιηθεί. Οι αμερικανικές τράπεζες με υψηλή έκθεση σε δανεισμό προς την Herstatt αντιμετώπισαν κρίση ρευστότητας, που προκάλεσε τριγμούς στο αμερικάνικο σύστημα πληρωμών. Ο κίνδυνος είναι πολύ έντονος στις διατραπεζικές αγορές γιατί ο όγκος των διατραπεζικών πληρωμών είναι ιδιαίτερα υψηλός. Ως αποτέλεσμα, οι τράπεζες διακανονίζουν ποσά πολύ μεγαλύτερα από τα κεφάλαιά τους. Εφόσον λοιπόν οι πληρωμές είναι διατραπεζικές, ένα πρόβλημα σε μια μόνο τράπεζα μπορεί να προκαλέσει αλυσιδωτές αντιδράσεις. Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα απαιτούν μεταφορά μετρητών από λογαριασμό της μιας τράπεζας σε λογαριασμό της άλλης μέσω των κεντρικών τραπεζών των χωρών των οποίων τα νομίσματα εμπλέκονται στη συναλλαγή.

2.3.8 Κίνδυνος εκκαθάρισης πληρωμών

Ένας τρόπος μείωσης του κινδύνου πληρωμών είναι η εκκαθάριση εφόσον επιτρέπει σε μια τράπεζα να κάνει μια καθαρή πληρωμή στον αντισυμβαλλόμενό της αντί πολλές

ακαθάριστες. Αυτό συνεπάγεται πολύ χαμηλότερο όγκο συναλλαγών, διότι λιγότερα χρήματα κυκλοφορούν στα συστήματα πληρωμών και διακανονισμών και, επομένως, υπάρχει χαμηλότερο απόλυτο επίπεδο κινδύνου στο τραπεζικό σύστημα. Η εκκαθάριση συνηθίζεται και σε εγχώρια συστήματα πληρωμών στις βιομηχανοποιημένες χώρες. Στο τέλος κάθε ημέρας η Κεντρική Τράπεζα απαιτεί από κάθε τράπεζα να εξοφλήσει τις καθαρές υποχρεώσεις της αφού συμψηφίσει χρεώσεις και πιστώσεις μέχρι την ολοκλήρωση των συναλλαγών της συγκεκριμένης ημέρας.

2.3.9 Πολιτικός κίνδυνος

Ένας ακόμη σημαντικός κίνδυνος είναι αυτός των πολιτικών παρεμβάσεων στις εργασίες μιας ιδιωτικής τράπεζας. Αφορά ουσιαστικά ένα ολόκληρο φάσμα κινδύνων από την απλή επιβολή περιορισμών στα επιτόκια ή ελέγχων στην εξαγωγή συναλλάγματος μέχρι την εθνικοποίηση της τράπεζας. Για παράδειγμα, τις πρώτες δεκαετίες μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Γαλλική Δημοκρατία αμφιταλαντεύτηκε μεταξύ ιδιωτικοποιήσεων και κρατικοποιήσεων στον τραπεζικό τομέα. Όλες οι επιχειρήσεις είναι εκτεθειμένες σε πολιτικό κίνδυνο, αλλά οι τράπεζες είναι ιδιαίτερα ευπρόσβλητες λόγω της κρίσιμης θέσης που κατέχουν στο χρηματοοικονομικό σύστημα.

2.3.10 Νομικός κίνδυνος

Οι αλλαγές στο νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των τραπεζών αποτελούν συχνό φαινόμενο και επηρεάζουν την κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Μια δικαστική απόφαση που αφορά σε μια συγκεκριμένη τράπεζα μπορεί να έχει ευρύτερες επιπτώσεις για τη διευθέτηση σημαντικών τραπεζικών ζητημάτων στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος. Επιπλέον, είναι ζωτικής σημασίας για τις τράπεζες η προσεκτική διερεύνηση του νομικού κινδύνου κατά την ανάπτυξη νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων ή την εισαγωγή νέων τύπων συναλλαγών (π.χ. τιτλοποίηση απαιτήσεων). Ο νομικός κίνδυνος λαμβάνει συχνά και διεθνή διάσταση. Το εποπτικό πλαίσιο για τις

τραπεζικές δραστηριότητες διαφέρει ευρύτατα μεταξύ χωρών και μπορεί να επιδέχεται διαφορετικών ερμηνειών. Η κακή κατανόηση από μια ξένη τράπεζα του εποπτικού πλαισίου που διέπει το τραπεζικό σύστημα μιας χώρας μπορεί να οδηγήσει στην επιβολή επώδυνων κυρώσεων.

2.3.11 Συναλλαγματικός κίνδυνος

Οι μεταβολές των ισοτιμιών των νομισμάτων, που επηρεάζουν τις «θέσεις» σε συνάλλαγμα που έχει λάβει μια τράπεζα για τη διαχείριση των διαθεσίμων της ή των διαθεσίμων των πελατών της, μπορούν να οδηγήσουν σε συναλλαγματικό κίνδυνο. Στην περίοδο που διανύουμε, το καθεστώς των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών, το οποίο βρίσκεται σε ισχύ, αυξάνει τη μεταβλητότητα των ισοτιμιών των διαφόρων νομισμάτων και ως εκ τούτου τον συναλλαγματικό κίνδυνο.

2.3.12 Κίνδυνος χρέους

Μία ιδιαίτερη κατηγορία πιστωτικού κινδύνου, που απορρέει από την υψηλή έκθεση μιας τράπεζας σε δανεισμό συγκεκριμένης κυβέρνησης, είναι ο κίνδυνος χρέους και αναφέρεται κυρίως στην περίπτωση παύσης πληρωμών από μια συγκεκριμένη κυβέρνηση σε μια συγκεκριμένη χώρα. Στην περίπτωση αυτή, ωστόσο, η τράπεζα δεν έχει στη διάθεσή της τα συμβατικά εργαλεία διαχείρισης και κάλυψης έναντι αυτού του πιστωτικού κινδύνου. Για παράδειγμα, εάν ένας ιδιώτης πιστούχος διακόψει την αποπληρωμή των χρεών του, οι εγγυήσεις δανείου περιέρχονται στην κατοχή της τράπεζας. Εάν, όμως, μια κυβέρνηση κηρύξει στάση πληρωμών, είναι μάλλον απίθανο μια εμπορική τράπεζα να μπορεί να διεκδικήσει τμήμα της κρατικής περιουσίας. Για τον υπολογισμό της πιθανότητας μια χώρα να καταλήξει σε αδυναμία πληρωμής και σε αναδιάρθρωση του χρέους της χρησιμοποιούνται διάφοροι παράγοντες επεξηγηματικοί της πιθανότητας αυτής.

2.3.13 Κίνδυνος χώρας

Ένας πιο γενικός τύπος πιστωτικού κινδύνου, που αναφέρεται στη διεθνή δανειοδότηση, είναι ο κίνδυνος χώρας και συνδέεται με το ευρύτερο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον της χώρας εγκατάστασης του δανειζόμενου (π.χ. Λατινική Αμερική). Συνδέεται επίσης με τον κίνδυνο της κυβερνητικής παρέμβασης με απαγορεύσεις πληρωμών στο εξωτερικό, με τον κίνδυνο απαγόρευσης από την Κεντρική Τράπεζα της μεταφοράς συναλλάγματος στο εξωτερικό και με το γενικευμένο κίνδυνο. Οι τράπεζες των ΗΠΑ και της Ευρώπης αντιμετώπισαν το πρόβλημα αυτό σε δάνεια που έδωσαν τη δεκαετία του '70 σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες στην Αν. Ευρώπη και τη Ν. Αμερική ενώ η πρόσφατη επέκταση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια κάνει επιτακτική την ανάγκη για υποδείγματα σχετικά με τον κίνδυνο χώρας.

2.3.14 Κίνδυνος από πράξεις εκτός ισολογισμού

Οι απρόβλεπτες απαιτήσεις στο ενεργητικό του ισολογισμού της τράπεζας αποτελούν τον πρωταρχικό κίνδυνο των πράξεων εκτός ισολογισμού. Όσο οι πελάτες δεν ασκούν τα δικαιώματά τους επί των πιστωτικών διευκολύνσεων οι πράξεις αυτές παραμένουν απλές εγγραφές εκτός ισολογισμού. Από τη στιγμή όμως που ο πελάτης χρειάζεται την ενεργοποίηση της πιστωτικής διευκόλυνσης, οι πράξεις εγγράφονται ως απαιτήσεις στο ενεργητικό του ισολογισμού και ως τέτοιες ενέχουν κίνδυνο ρευστότητας, επιτοκίου και πιστωτικό κίνδυνο για τη συγκεκριμένη τράπεζα. Με αυτή την έννοια οι πράξεις εκτός ισολογισμού παράγουν απρόβλεπτες απαιτήσεις και δημιουργούν σειρά κινδύνων. Τους κινδύνους που δημιουργούν αυτές οι πράξεις έχουν αναλάβει οι ρυθμιστικοί μηχανισμοί.

2.3.15 Κίνδυνος αξιοπιστίας

Οι συχνές αποτυχίες του παρελθόντος όσον αφορά τα λειτουργικά συστήματα, τη διαχείριση ή τα προϊόντα μιας τράπεζας, δημιουργούν τον κίνδυνο φήμης και αξιοπιστίας, ο οποίος είναι ιδιαίτερα μεγάλης σημασίας. Ο κίνδυνος αυτός χρίζει ιδιαίτερης προσοχής καθώς η παρουσία του υπονομεύει σταδιακά την ίδια τη φύση των τραπεζικών εργασιών, η οποία ως γνωστό απαιτεί την εμπιστοσύνη όλων όσων συμμετέχουν στην αγορά.

2.3.16 Κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Η οδηγία ορίζει ως «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» τις πράξεις που διαπράττονται εκ προθέσεως με σκοπό:

- Τη μετατροπή ή τη μεταβίβαση περιουσίας που προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξεις συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της περιουσίας·
- Την παροχή συνδρομής σε πρόσωπο που ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του·
- Την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, την προέλευση, τη διάθεση ή τη διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται αυτή, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή τα δικαιώματα σχετικά με τη αυτή την περιουσία·
- Την απόκτηση, την κατοχή ή τη χρήση της περιουσίας εν γνώσει, κατά το χρόνο της κτήσης της περιουσίας, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα.

Ο δράστης της πράξης που τελείται εκ προθέσεως πρέπει να γνωρίζει ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα. Η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός μπορεί να συνάγονται από τα πραγματικά περιστατικά. Η οδηγία αφορά επίσης τη συμμετοχή σε μια από τις πράξεις αυτές, τη σύσταση οργάνωσης για τη διάπραξη της ή την απόπειρα διάπραξης, την υποβοήθηση, την υποκίνηση, την παροχή συμβουλών για τη διάπραξη της ή τη διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης. Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπάρχει ακόμα και εάν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία διαπράχθηκαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή στο έδαφος τρίτης χώρας.

2.4 Διαχείριση Έκτακτης Ανάγκης

Ο τρίτος σημαντικός κλάδος της Διοίκησης όσον αφορά την αντιμετώπιση «απειλών» είναι η Διαχείριση Έκτακτης Ανάγκης (ή διαχείριση καταστροφής) δηλαδή η πειθαρχία της εξέτασης και της αποφυγής των κινδύνων τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Είναι μια πειθαρχία που υπαγορεύει να έχει προετοιμαστεί το ίδρυμα για την καταστροφή προτού αυτή συμβεί και να έχει οργανώσει απάντηση καταστροφής (π.χ. έκτακτη ανάγκη εκκένωσης, καραντίνα, μαζική απολύμανση, κ.λπ. Γενικά, οποιαδήποτε διαχείριση έκτακτης ανάγκης είναι η συνεχής διαδικασία από την οποία όλοι οι εμπλεκόμενοι, τα άτομα, οι ομάδες, και οι κοινότητες διαχειρίζονται τους κινδύνους σε μια προσπάθεια να αποφευχθεί ή να βελτιωθεί ο αντίκτυπος των καταστροφών ενώ οι ενέργειες που λαμβάνονται εξαρτώνται εν μέρει από τις αντίστοιχες για τους κινδύνους αντιλήψεις.

Η αποτελεσματική διαχείριση έκτακτης ανάγκης στηρίζεται στη λεπτομερή ολοκλήρωση των επιπέδων σχεδίων έκτακτης ανάγκης ενώ οι δραστηριότητες σε κάθε επίπεδο (άτομο, ομάδα, κοινότητα) έχουν επιπτώσεις στα υπόλοιπα. Είναι συχνό φαινόμενο να τοποθετείται η ευθύνη για την κυβερνητική διαχείριση έκτακτης ανάγκης στα όργανα

που είναι υπεύθυνα για την αστική υπεράσπιση ή μέσα στη συμβατική δομή των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης. Στον ιδιωτικό τομέα, η διαχείριση έκτακτης ανάγκης αναφέρεται μερικές φορές ως προγραμματισμός επιχειρησιακής συνοχής.

2.5 Μέθοδοι Αποτίμησης του Λειτουργικού Κινδύνου

Για την αποτίμηση του λειτουργικού κινδύνου αξιοποιούνται τρεις εναλλακτικές μέθοδοι, η πρώτη εκ των οποίων αφορά τη μέτρηση του Βασικού Δείκτη.

Οι Τράπεζες που εφαρμόζουν αυτή την μέθοδο θα πρέπει να υπολογίζουν εποπτικά κεφάλαια ως ποσοστό του μικτού εισοδήματος με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KBIA = GI * a$$

- όπου KBIA είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις του Βασικού Δείκτη για τον λειτουργικό κίνδυνο
- $a = 15\%$ (η Επιτροπή μελετά την τελική τιμή αυτού του συντελεστή)
- **GI** ο μέσος όρος του μικτού εισοδήματος των τριών τελευταίων χρόνων. Για τον ορισμό του μικτού εισοδήματος έχει δοθεί ο παρακάτω τύπος:

$GI =$ Καθαρά έσοδα από φόρους + Καθαρά έσοδα προμηθειών + Καθαρά αποτελέσματα χρηματοοικονομικών εργασιών + άλλα έσοδα εκτός των έκτακτων και ανόργανων αποτελεσμάτων.

Δεν υπάρχουν κριτήρια για την εφαρμογή της μεθόδου, ωστόσο όλες οι Τράπεζες αναμένεται να εφαρμόσουν τις προδιαγραφές για “Δυναμικές Πρακτικές για την Διοίκηση και την Επίβλεψη του Επιχειρηματικού Κινδύνου” που εξέδωσε η επιτροπή τον Φεβρουάριο του 2003. Ο οικονομικός δείκτης είναι αντιπροσωπευτικός της

δραστηριότητας του τραπεζικού ιδρύματος και συνεπώς και της αντίστοιχης έκθεσης στο λειτουργικό κίνδυνο.

Η δεύτερη μέθοδος ονομάζεται τυποποιημένη και σε αυτήν προτείνεται εξειδίκευση των συντελεστών κατά τραπεζική δραστηριότητα και χρήση διαφορετικών οικονομικών δεικτών κατά περίπτωση. Οι Τράπεζες σύμφωνα με αυτή την εναλλακτική λύση, χωρίζουν τις δραστηριότητες τους σε οκτώ βασικές κατηγορίες. Τα εποπτικά κεφάλαια για τον λειτουργικό κίνδυνο υπολογίζονται ως ποσοστό του μικτού εισοδήματος για κάθε κατηγορία επιχείρησης με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KTSA = \Sigma(GII-8 * b1-8)$$

- όπου KTSA οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Τυποποιημένη Μέθοδο
- b1-8 = ποσοστό για κάθε κατηγορία επιχείρησης,
- GII-8 = ο μέσος όρος του μικτού εισοδήματος των τριών τελευταίων χρόνων για κάθε κατηγορία επιχείρησης.

Προβλέπονται οι παρακάτω κατηγορίες επιχειρήσεων και συντελεστές b1-8:

- Επιχειρηματική Χρηματοδότηση (18%)
- Εμπόριο & Πωλήσεις (18%)
- Τραπεζικές Χορηγήσεις Λιανεμπορίου (12%)
- Εμπορικές Τραπεζικές Χορηγήσεις (15%)
- Πληρωμές και Διακανονισμοί (18%)
- Υπηρεσίες Αντιπροσώπευσης (15%)
- Διοίκηση Παγίων (12%)

- Αντιπροσώπευση Λιανεμπορίου (12%)

Η τρίτη μέθοδος είναι η εσωτερική μέτρηση. Οι Τράπεζες σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση την δική τους μεθοδολογία αποτίμησης λειτουργικών κινδύνων. Για να εφαρμοσθεί η μεθοδολογία θα πρέπει να εκπληρώνονται μια σειρά από ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Οι Τράπεζες που θα ακολουθήσουν αυτή την εναλλακτική λύση θα πρέπει να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις λαμβάνοντας υπ' όψιν τον τρόπο κατανομής των τραπεζικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με την προηγούμενη μέθοδο, υπολογίζοντας από ιστορικά δεδομένα και για συγκεκριμένες παραμέτρους την πιθανότητα να συμβούν ανάλογες περιπτώσεις σε κάποιο βάθος χρόνου και τη μέση απώλεια ανά περίπτωση. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών που εφαρμόζουν αυτή τη λύση δεν μπορούν να είναι μικρότερες από το 75% των κεφαλαιακών απαιτήσεων που θα υπολογίζονταν σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο.

Όσο αφορά τις τράπεζες, αυτές επιλέγουν μέθοδο αξιολόγησης του λειτουργικού κινδύνου ανάλογα με τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα τεχνολογικά μέσα που διαθέτουν. Όμως, ενθαρρύνονται να κινηθούν προς την υιοθέτηση των πιο περισσότερο εξελιγμένων μεθόδων όσο περισσότερο αναβαθμίζουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα συστήματα αποτίμησης λειτουργικού κινδύνου. Η μέθοδος που θα επιλέγεται θα πρέπει να αντιστοιχεί στη συνθετότητα των δραστηριοτήτων τους. Και τέλος επιτρέπεται η χρησιμοποίηση διαφορετικών μεθόδων για διαφορετικές μονάδες δραστηριότητας.

Η Επιτροπή προτείνει την πρώτη μέθοδο μόνο για τις τράπεζες με μικρό εύρος δραστηριοτήτων και περιορισμένη τοπική παρουσία, ενώ ενθαρρύνει τις υπόλοιπες να προχωρήσουν στην τρίτη εναλλακτική μέθοδο. Αυτό γίνεται έμμεσα, αφού στην Τρίτη μέθοδο οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι σημαντικά μικρότερες από αυτές της πρώτης. Επειδή όμως στην εφαρμογή της τρίτης μεθόδου απαιτείται σημαντικό χρονικό διάστημα, προτείνεται η δεύτερη μέθοδος.

Τον Ιανουάριο του 2001 έγινε εισήγηση από την Επιτροπή να αποτελούν οι κεφαλαιακές

απαιτήσεις περίπου το 20% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, ωστόσο μετά από αντιρρήσεις ορισμένων τραπεζικών ιδρυμάτων αυτή αναθεώρησε και μείωσε κατά ένα σημαντικό ποσοστό τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι οι παραπάνω μεθοδολογίες βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο και δεν αποκλείεται οι τελικές προδιαγραφές να διαφέρουν σημαντικά από τις αρχικές προτάσεις. Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος, βάσει και της Συνθήκης της Βασιλείας II, συμπεριλαμβάνει πλέον και ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου που αναλαμβάνει ένα πιστωτικό ίδρυμα.

Εποπτικά ίδια κεφάλαια / πιστωτικός κίνδυνος + κίνδυνος αγοράς + επιχειρησιακός κίνδυνος = δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας.

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου θα είναι περίπου το 12% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Οι διαχειριστικές μονάδες που ορίζονται στο νέο πλαίσιο κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κατάταξη των περιστατικών λειτουργικού κινδύνου είναι οι παρακάτω:

- Επιχειρηματική Χρηματοδότηση
- Εμπόριο & Πωλήσεις
- Τραπεζικές Χορηγήσεις Λιανεμπορίου
- Εμπορικές Τραπεζικές Χορηγήσεις
- Πληρωμές και Διακανονισμοί
- Υπηρεσίες Αντιπροσώπευσης και Δεσμεύσεις
- Διοίκηση Παγίων
- Αντιπροσώπευση Λιανεμπορίου

Εννοείται ότι κάθε μία από αυτές τις διαχειριστικές μονάδες αναλύεται σε περισσότερα επίπεδα και ομάδες δραστηριοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Συνθήκη της Βασιλείας

3.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας

Στα πλαίσια της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών ιδρύθηκε το 1930 η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS) στο πλαίσιο της οποίας λειτουργεί από το 1973 η Επιτροπή της Βασιλείας με μέλη διοικητές κεντρικών τραπεζών. Η Επιτροπή της Βασιλείας ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1973 σε μια περίοδο κατά την οποία η κατάργηση του διεθνούς νομισματικού συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods το 1973 σηματοδότησε μια περίοδο έντονων διακυμάνσεων και μεταβλητότητας των ισοτιμιών και των επιτοκίων. Αποτέλεσμα αυτού, ήταν οι τράπεζες να καταστούν ιδιαίτερα ευάλωτες στον μέχρι πρότινος άγνωστο κίνδυνο των συναλλαγματικών και επιτοκιακών μεταβολών. Γρήγορα είχαμε τα πρώτα θύματα της νέας εποχής. Το 1973 η γερμανική τράπεζα Bankhaus I.D. Herstatt προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου αναστάτωση στη διεθνή διατραπεζική αγορά. Η τράπεζα χρεοκόπησε εξαιτίας άστοχων θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος και προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις στο σύστημα. Το περιστατικό αυτό, μαζί και με άλλα μικρότερης εμβέλειας, κατέδειξαν την ανάγκη διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας.

Η Επιτροπή αντιμετώπισε το πρόβλημα της ελάχιστης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών το 1988 παρουσιάζοντας ένα πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τους αναλαμβανόμενους κινδύνους. Πρόκειται για την πρωτοβουλία δέκα χωρών με στόχο την εφαρμογή διεθνών εποπτικών κανονισμών, ώστε να ενδυναμωθεί το διεθνές τραπεζικό σύστημα και να επιτευχθεί σύγκλιση των επιμέρους εθνικών επιπέδων κεφαλαίων, για την αποφυγή ανταγωνιστικών ανισοτήτων μεταξύ των τραπεζών. Η

συνθήκη καθορίζει τους όρους λειτουργίας των τραπεζών, καθώς επίσης και τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την έναρξη λειτουργίας νέων τραπεζών.

Το αρχικό πλαίσιο περιλάμβανε τον πιστωτικό κίνδυνο και αργότερα συμπληρώθηκε και με τους κίνδυνους αγοράς δηλαδή τον συναλλαγματικό, τον επιτοκιακό και τον κίνδυνο από μετοχικούς τίτλους. Προτεραιότητα δόθηκε στη θεσμοθέτηση συνεργασίας ανάμεσα στις νομισματικές και τραπεζικές εποπτείες με στόχο την πρόληψη συστημένων κρίσεων και τη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και οδήγησαν στη σύσταση της περίφημης Επιτροπής της Βασιλείας. Από τότε τα εξέχοντα στελέχη της Επιτροπής εξετάζουν και αναλύουν τις εξελίξεις στις οικονομίες και το τραπεζικό σύστημα για τη δημιουργία όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερου πλαισίου. Οι διάφορες χώρες ενσωμάτωσαν στο εθνικό τους δίκαιο τις προτάσεις της επιτροπής της Βασιλείας και η Διαχείριση Κινδύνων στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα ακολούθησε με καθυστέρηση αυτές τις εξελίξεις παγκοσμίως.

3.2 Συνθήκη της Βασιλείας

Η πάροδος του χρόνου και η συνεχής ανάπτυξη της οικονομίας οδήγησε ολοένα και περισσότερα τραπεζικά ιδρύματα σε επέκταση των δραστηριοτήτων τους σε διεθνές επίπεδο. Έγινε λοιπόν σαφές στις εποπτικές αρχές πως μια καλύτερη και μεγαλύτερη εποπτεία ήταν πλέον απαραίτητη, γεγονός που τις ώθησε στην υιοθέτηση κάποιων ελάχιστων κριτηρίων και κανόνων ως δικλείδα ασφαλείας του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος. Μια από αυτές τις προσπάθειες, γνωστή στον κόσμο ως «Συνθήκη της βασιλείας», άρχισε να υλοποιείται από το 1988, κύριος στόχος της οποίας είναι οι περιορισμοί στο ελάχιστο του πιστωτικού κινδύνου λόγω έλλειψης κεφαλαίων.

Τα βασικά σημεία της συμφωνίας αφορούν στον κοινό τρόπο μέτρησης και αξιολόγησης της ποιότητας κεφαλαίου, σε ένα κοινό πλαίσιο εκτίμησης των στοιχείων του ενεργητικού συναρτήσει του πιστωτικού κινδύνου, καθώς επίσης και σε έναν κατώτατο

δείκτη κεφαλαίου.

Ο σημαντικότερος όμως παράγοντας για την Διαχείριση Κινδύνων που τέθηκε από τις Εποπτικές Αρχές είναι η Κεφαλαιακή Επάρκεια, που στοχεύει να θέσει ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων τα οποία πρέπει να έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο.

Σύμφωνα με τη συνθήκη, ο κίνδυνος που εμπεριέχουν τα στοιχεία του παθητικού κατηγοριοποιείται σε δύο τύπους τραπεζικής κεφαλαιοποίησης, το κυρίως κεφάλαιο και το συμπληρωματικό. Είναι η πρώτη φορά που συνδέεται το ύψος των Ιδίων Κεφαλαίων με το Πιστωτικό Κίνδυνο και καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση του Πιστωτικού Κινδύνου, ο οποίος ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται και περιλαμβάνουν ρίσκο εξετάζουν το ενδεχόμενο πτώχευσης σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις καθορίστηκαν στο 8% δηλαδή για κάθε 100 ευρώ σταθμισμένο για κινδύνους ενεργητικό απαιτούνταν ελάχιστα κεφάλαια 8 ευρώ. Η αύξηση πτώχευσης στα τραπεζικά ιδρύματα κυρίως την δεκαετία του 1970 οδήγησε τις αρχές να εισάγουν θεσμούς και κανόνες σχετικά με την Κεφαλαιακή Επάρκεια. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου προέκυψαν κυρίως από την έλλειψη σωστής διαχείρισης του δανειακού χαρτοφυλακίου των ιδρυμάτων. Η ελάχιστη τιμή του Συντελεστή καθιερώθηκε στο 8% και είναι, 8%, και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα.

Η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από μεγάλη μεταβλητότητα στις παραμέτρους της αγοράς και του συναλλάγματος και ιδιαίτερα στα επιτόκια, με αποτέλεσμα αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Με αφορμή τη νέα χρηματοοικονομική κατάσταση οι Εποπτικές Αρχές επέκτειναν τους ήδη υπάρχοντες κανόνες και θέσπισαν νέους δίνοντας περισσότερο έμφαση στην εφαρμογή των

Κεφαλαιακών Απαιτήσεων και στον Κίνδυνο Αγοράς με την επιβολή του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Έτσι τίθεται ένα επίπεδο κατώτερης κεφαλαιακής επάρκειας σχεδιασμένο να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου σε όλες τις μορφές και για κάθε τύπο τράπεζας. Το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με τον οποίο τα συνολικά κεφάλαια θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 8% επί των στοιχείων του ενεργητικού που περιέχουν κίνδυνο, ενώ από το σύνολο των κεφαλαίων τουλάχιστον το 4% θα πρέπει να είναι κυρίως κεφάλαιο. Το κυρίως κεφάλαιο υπολογίζεται από το καλυμμένο μετοχικό κεφάλαιο και το δηλωθέν αποθεματικό. Τα συνολικά κεφάλαια προκύπτουν από τη διαφορά του κυρίως κεφαλαίου μείον το συμπληρωματικό, το οποίο υπολογίζεται από τα αφανή αποθεματικά, τα αποθεματικά αναπροσαρμογής κεφαλαίων, τις επισφαλείς και το παρεπόμενο χρέος. Ο υπολογισμός του προκύπτει με τον ίδιο τρόπο όπως και ο συντελεστής φερεγγυότητας μόνο που σε αυτή την αναθεώρηση προστέθηκαν στο Σταθμισμένο Ενεργητικό στοιχεία από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, ώστε να αντιπροσωπεύεται και ο κίνδυνος αγοράς επιπλέον του Πιστωτικού Κινδύνου. Τα στοιχεία αυτά σταθμίζονται ανάλογα με τον κίνδυνο που προέρχεται από τη μεταβολή τιμών συναλλάγματος, μετοχών, επιτοκίων οι άλλων παραμέτρων της αγοράς.

Ο πίνακας που ακολουθεί συνοψίζει τα βασικά κριτήρια κεφαλαιακής επάρκειας που τίθενται από τη συνθήκη της Βασιλείας, τον τρόπο που υπολογίζονται και τα στοιχεία που περιέχουν.

Πίνακας 3.1: Κεφαλαιακή Επάρκεια

Μονάδα Μέτρησης Κεφαλαίου	Συνιστώσες	Συνιστώμενο Ποσοστό
1^η Βαθμίδα	Καταβλημένο κεφάλαιο και δηλωμένα αποθεματικά	Τουλάχιστον 4%
2^η Βαθμίδα	Αφανή αποθεματικά, αποθεματικά αναπροσαρμογής κεφαλαίων, επισφαλείς απαιτήσεις, το παρεπόμενο χρέος και υβριδικά χρεόγραφα	Περιορίζεται στο 100% του κεφαλαίου της 1 ^{ης} Βαθμίδας.
Σύνολο	Βαθμίδα 1 συν Βαθμίδα 2 (όπου η βαθμίδα 1 μπορεί να κυμαίνεται μεταξύ 50% και 100% του συνόλου).	Τουλάχιστον 8%, από το οποίο τουλάχιστον το 4% είναι κεφάλαιο της 1 ^{ης} Βαθμίδας.

Τα κριτήρια που τίθενται από τη συνθήκη αφορούν κυρίως την κεφαλαιακή επάρκεια και τον πιστωτικό κίνδυνο, ενώ όσον αφορά το δανεισμό και τη ρευστότητα δίνονται απλά κάποιες κατευθύνσεις. Αφενός μεν για το δανεισμό προς τρίτους περιλαμβάνεται σύσταση να μην υπερβαίνει το 25% των συνολικών κεφαλαίων, αφετέρου δε για τη ρευστότητα δίνονται μερικές κατευθύνσεις για τον υπολογισμό και τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας.

Το γεγονός ότι η συμφωνία υιοθετήθηκε και από άλλες, έκτος αυτών που την πρωτο-υπέγραψαν, χώρες ανάγκασε τις τράπεζες να βελτιώσουν / αυξήσουν τα αναλογικά κεφάλαιά τους, τα οποία σε πολλές τράπεζες ήταν χαμηλά και συνέβαλε στην προώθηση οικονομικής σταθερότητας, αφού τα περισσότερα ιδρύματα προχώρησαν σε πιο «ασφαλείς» επενδύσεις.

Οι βασικές κατευθύνσεις που δίνονται από τη συνθήκη της Βασιλείας περιγράφονται

στον πίνακα που ακολουθεί. Η πρώτη στήλη περιγράφει τα που συμπεριλαμβάνονται, η δεύτερη σε ποια κατηγορία ρίσκου υπάγονται τα στοιχεία αυτά και η τρίτη το βάρος τους επί τοις εκατό.

Πίνακας 3.2: Κίνδυνος Περιουσιακών Στοιχείων

Περιουσιακά Στοιχεία που Υπάγονται	Κατηγορία Κινδύνου	Βαρύτητα Κινδύνου (%)
Στοιχεία του Ισολογισμού		
Μετρητά και δάνεια σε κρατικές και Κεντρικές Τράπεζες.	1	0
Απαιτήσεις σε γραμμάτια του Δημοσίου.	2	10
Απαιτήσεις σε τράπεζες του Οργανισμού Οικονομικής Ανάπτυξης.	3	20
Δάνεια εξασφαλισμένα με υποθήκες ακινήτων σε κατοικημένες περιοχές.	4	50
Όλα τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανόμενων και των εμπορικών δανείων.	5	100
Στοιχεία εκτός Ισολογισμού		
Κάθε στοιχείο εκτός Ισολογισμού κατηγοριοποιείται με έναν συντελεστή μεταβολής.	6	Ανάλογη βαρύτητα

Καθώς οι εξελίξεις προχωρούσαν διαπιστώθηκε ότι τα στοιχεία του ενεργητικού μιας τράπεζας, που ανήκουν στην ίδια κατηγορία κινδύνου, έχουν διαφορετικό βαθμό πιστωτικού κινδύνου. Για παράδειγμα τα κρατικά *κυβερνητικά* ομόλογα της Ελλάδος, τα οποία έχουν τους επτά τελευταίους μήνες έχουν τόσο δραματικά υποβαθμιστεί από τους οίκους αξιολόγησης, ανήκαν στην ίδια κατηγορία κινδύνου με αυτά των Η.Π.Α.,

σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, ενώ όπως αποδείχθηκε είχαν αντικειμενικά πολύ υψηλότερο πιστωτικό κίνδυνο. Επίσης τα εκτός ισολογισμού στοιχεία μπορεί να εκθέσουν την τράπεζα σε κίνδυνο. Η συνθήκη της Βασιλείας αφήνει περιθώριο διαφοροποίησης και επιλογής των χαρτοφυλακίων των τραπεζών, απαιτώντας δείκτες κεφαλαίου που μετά βίας αντανakλούν τον κίνδυνο που αναλαμβάνει η τράπεζα μέσω της διαφοροποίησης.

Επιπλέον πέραν του πιστωτικού κινδύνου υπάρχουν και άλλες μορφές οικονομικού κινδύνου από τους οποίους μπορεί να καθοριστεί η πορεία μιας τράπεζας στη σημερινή εποχή, όπως ο κίνδυνος της αγοράς, ο κίνδυνος επιτοκίου, κίνδυνος ρευστότητας, λειτουργικός κίνδυνος κ.τ.λ. Επίσης οι στρατηγικές διαχείρισης κινδύνου έχουν εξελιχθεί σημαντικά, όπως και τα οικονομετρικά μοντέλα που τις υπολογίζουν. Είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι η εποπτεία του Κινδύνου Αγοράς είναι πιο περίπλοκη από αυτή του Πιστωτικού Κινδύνου επειδή υπάρχει πιθανότητα σφάλματος με τη διπλή μέτρηση κινδύνου, αφού δεν πρόκειται για αθροιστική.

Είναι γνωστό ότι ο βασικός τρόπος για να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος σε χαρτοφυλάκιο είναι η διαφοροποίηση του. Για παράδειγμα, ο κίνδυνος αγοράς σε ένα χαρτοφυλάκιο που αποτελείται από 2 μετοχές δεν ισούται με το αλγεβρικό άθροισμα των κινδύνων αγοράς 2 χαρτοφυλακίων που το καθένα αποτελείται από μία από τις δύο μετοχές. Πρέπει λοιπόν να επιτραπεί ο συμψηφισμός θέσεων σε αξιόγραφα με υψηλή αρνητική συσχέτιση από τις εποπτικές αρχές ώστε να αναγνωρίζουν τη βασική τεχνική αντιστάθμισης κινδύνου. Αυτή τη γραμμή ακολούθησε το Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας το 1996 επιτρέποντας στα Πιστωτικά ιδρύματα να χρησιμοποιούν εσωτερικά μοντέλα βασισμένα στη μεθοδολογία της Μέγιστης Δυνητικής Ζημίας. Η μέθοδος αυτή μας δίνει αποτελέσματα που αφορούν τον υπολογισμό του Κινδύνου Αγοράς ενός χαρτοφυλακίου και των συνεπαγόμενων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων.

Η συνθήκη αυτή ενσωματώθηκε στη νομοθεσία των περισσότερων Ευρωπαϊκών χωρών τον Ιούνιο του 1998, ενώ στην Ελλάδα ψηφίσθηκε αργότερα. Στη δεκαετία του 1990 έκαναν την εμφάνισή τους περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε Πιστωτικά Ιδρύματα

εξαιτίας κινδύνων που δεν προέρχονταν ούτε από αθέτηση εκπλήρωσης υποχρέωσης από αντισυμβαλλόμενο ούτε από μεγάλη μεταβλητότητα παραγόντων αγοράς, αλλά από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας. Καθώς παρουσιάστηκαν χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες και πτωχεύσεις σε Πιστωτικά Ιδρύματα ήρθε στο προσκήνιο η ανάγκη διαχείρισης ενός νέου τύπου κινδύνου, του λεγόμενου Λειτουργικού Κινδύνου.

Τα αποτελέσματα του Συμφώνου ήταν σημαντικά και σύντομα φάνηκε η επιρροή τους στο τραπεζικό σύστημα καθώς αυξήθηκαν τα εποπτικά ίδια κεφάλαια και δημιουργήθηκαν εποπτικές συνθήκες ισότιμου ανταγωνισμού. Παρ' όλα αυτά όμως, με τις νέες εξελίξεις ήταν απαραίτητη η αναθεώρησή του. Η αποτελεσματικότητα του περιορίστηκε εξαιτίας σημαντικών χρηματοοικονομικών εξελίξεων καθώς ουσιαστικά βασιζόταν σε μια όχι και τόσο ευέλικτη μεθοδολογία σταθμίσεων πιστωτικού κινδύνου. Η απουσία σημαντικών διαφοροποιήσεων των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ανάλογα με το ύψος του κινδύνου, οδήγησε πολλές τράπεζες στη χρήση του «εποπτικού arbitrage». Σε αυτή την περίπτωση επιτυγχάνεται η αύξηση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρηματικών δανείων χαμηλής διαβάθμισης, χωρίς την ταυτόχρονη αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαίων. Έτσι, η ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων μιας τράπεζας υποβαθμίζεται, χωρίς παράλληλα να αυξάνονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και προβλέψεις.

Με τις ραγδαίες εξελίξεις της σημερινής εποχής εύλογα δημιουργείται η απορία αν μπορεί πλέον η υπάρχουσα συνθήκη να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σήμερα. Η απάντηση έχει δοθεί ήδη και είναι αρνητική. Η επιτροπή της Βασιλείας αναγνώρισε επίσης σημαντικά μειονεκτήματα στην εφαρμογή της συνθήκης στις σύγχρονες αγορές και προχώρησε στη δημιουργία ενός νέου πλαισίου, συμπληρωματικού στο αρχικό, ώστε να συμβάλλει στη διασφάλιση παγκόσμιας οικονομικής σταθερότητας.

3.3 Βασιλεία II

Με την συνθήκη της Βασιλείας επετεύχθη η δημιουργία μίας ενιαίας μεθοδολογίας αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας. Με την πάροδο όμως του χρόνου δημιουργήθηκε η ανάγκη να βελτιωθούν οι μεθοδολογίες μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου, να αναγνωριστεί και να μετρηθεί ο λειτουργικός κίνδυνος και να γίνει συστηματικότερη εποπτεία.

Από την αρχή της δεκαετίας του 1990 όμως, η διαχείριση κινδύνου κυρίως στις μεγάλες τράπεζες έχει γίνει πιο σύνθετη και απαιτητική, συγκριτικά με τους όρους που έθετε η αρχική συνθήκη της Βασιλείας. Επιπλέον τα σημεία που δίνεται βαρύτητα δεν ανταποκρίνονται στους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες σε συνθήκες αγοράς. Αυτό έχει σαν συνέπεια τη δημιουργία μιας μορφής «κερδοσκοπίας» έναντι των κανονισμών, αφού δεν εμφάνιζαν κεφάλαια, για παράδειγμα, για χρέη από πιστωτικές κάρτες, για τα οποία θα απαιτούνται μεγαλύτερο ποσοστό κεφαλαίου με βάση τη συνθήκη, αποκτώντας παράλληλα περιουσιακά στοιχεία που απαιτούν περισσότερα κεφάλαια από αυτά που καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές.

Ύστερα από μακρόχρονες διαβουλεύσεις δημοσιεύτηκε από την επιτροπή της Βασιλείας, τον Ιούνιο του 2004, το νέο σύμφωνο κεφαλαιακής επάρκειας το οποίο θα συμπεριληφθεί στο εθνικό δίκαιο και στην Ελλάδα τους προσεχείς μήνες. Προεξέχουσα όλων είναι η Βασιλεία II, που αφορά το καθεστώς λειτουργίας και εποπτείας των τραπεζών. Η συνθήκη II στοχεύει στον επανακαθορισμό των επιπέδων κεφαλαιακής επάρκειας, ώστε να μπορούν οι τράπεζες να ανταποκρίνονται στις συνθήκες της σύγχρονης και συνεχώς εξελισσόμενης αγοράς, καθώς επίσης και στη βελτίωση των πρακτικών που χρησιμοποιούν.

Οι κυριότερες προϋποθέσεις για τη μεγιστοποίηση των παράπλευρων ωφελειών από την υλοποίηση της «Βασιλείας II» είναι:

- η υιοθέτηση όσον το δυνατόν πιο εξελιγμένων προσεγγίσεων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων, γεγονός που θα απαιτήσει σημαντική βελτίωση στις τεχνολογικές υποδομές και στα πληροφοριακά συστήματα,
- η καλλιέργεια κουλτούρας διαχείρισης κινδύνων σε όλο το εύρος του οργανισμού, και τέλος,
- η ενεργότερη συμμετοχή της ανώτατης διοικητικής βαθμίδας και του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η «Βασιλεία II» αναμένεται να επιφέρει, υπό προϋποθέσεις, σημαντικές αλλαγές και ωφέλειες για τα πιστωτικά ιδρύματα που θα υιοθετήσουν τις πιο εξελιγμένες προσεγγίσεις υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων και διαχείρισης κινδύνων. Συνοπτικά, η δημιουργία πρόσθετης αξίας για τον μέτοχο μπορεί να επιτευχθεί μέσω αύξησης της κερδοφορίας ή μείωσης του λειτουργικού κόστους από:

- τον περιορισμό των ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο,
- τη βελτίωση της πολιτικής και διαδικασίας σχηματισμού προβλέψεων για επισφαλή δάνεια,
- την ενσωμάτωση των παραμέτρων κινδύνου στην τιμολόγηση των προϊόντων και υπηρεσιών,
- τον περιορισμό των ζημιών από λειτουργικό κίνδυνο και του λειτουργικού κόστους.

Το κυριότερο στοιχείο για τις θεσμικές αλλαγές είναι ότι θα υιοθετήσουν οι τράπεζες βελτιωμένες πρακτικές διαχείρισης κινδύνου, ενώ για πρώτη φορά ο λειτουργικός κίνδυνος αποτελεί παράμετρο για τον προσδιορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Βεβαίως, τόσο το κόστος όσο και η ευκολία προσαρμογής στο νέο πλαίσιο δεν θα είναι ίδια για όλους τους τραπεζικούς οργανισμούς. Οι αλλαγές θα ευνοήσουν τις τράπεζες

εκείνες που θα υιοθετήσουν την εξελιγμένη μέθοδο μέτρησης πιστωτικού κινδύνου (μέθοδος εσωτερικών διαβαθμίσεων ή IRB) έναντι των τραπεζών που θα παραμείνουν στην πιο απλή μέθοδο (τυποποιημένη), γεγονός το οποίο αντανάκλα το κίνητρο που παρέχουν οι εποπτικές αρχές για διαρκή βελτίωση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών.

Για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αυτό σημαίνει ότι ευνοημένες θα είναι οι μεγαλύτερες τράπεζες οι οποίες έχουν υιοθετήσει προηγμένες μεθόδους καθώς και εκείνες, όπως προκύπτει από τη διεθνή εμπειρία, που είναι περισσότερο επικεντρωμένες στην λιανική τραπεζική, με την απαραίτητη προϋπόθεση ότι το επίπεδο των επισφαλειών που μπορεί να έχουν θα είναι ελεγχόμενο.

Τέλος, η επιτυχής υλοποίηση της «Βασιλείας II» στις θυγατρικές των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, αφενός θα αποτελέσει εχέγγυο για την ασφαλή επέκτασή τους στην περιοχή, μέσω της ενίσχυσης της λειτουργίας διαχείρισης κινδύνων, και αφετέρου θα εναρμονίσει οργανωτικές δομές, πολιτικές, διαδικασίες και πληροφοριακά συστήματα, επηρεάζοντας καταλυτικά το επιχειρησιακό πρότυπο λειτουργίας των ελληνικών ομίλων.

Η αρχιτεκτονική της «Βασιλείας II» βασίζεται σε τρεις πυλώνες:

- α) Πυλώνας I: επιβολή ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των αναλαμβανόμενων κινδύνων (πιστωτικού, αγοράς και λειτουργικού),
- β) Πυλώνας II: εποπτικές διαδικασίες ανασκόπησης και αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών και
- γ) Πυλώνας III: πειθαρχία της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης στοιχείων σχετικά με τη διάρθρωση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών.

Με το νέο κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας II παρέχονται στις τράπεζες 3 εναλλακτικές δυνατότητες για τον τρόπο υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου: η Τυποποιημένη, η Θεμελιώδης και Εξελιγμένη Προσέγγιση. Οι προτάσεις για εποπτικό

έλεγχο (Πυλώνας 1) αποβλέπουν στην ευθυγράμμιση των εποπτικών αρχών των κρατών της Ομάδας των 10 με τις εποπτικές πρακτικές οι οποίες εφαρμόζονται από την Κεντρική Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Η.Π.Α. Έτσι, οι εποπτικές αρχές οφείλουν να παρακολουθούν την επάρκεια των συστημάτων διαχείρισης κινδύνου, την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης, την έκθεση κινδύνων, την κεφαλαιακή επάρκεια, τη ρευστότητα, τις λογιστικές αρχές και την ποιότητα κερδοφορίας μιας τράπεζας. Με αυτό τον τρόπο, θα έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν σε κάθε χρηματοοικονομικό ίδρυμα τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, οι οποίες θα μπορούν να είναι και υψηλότερες από το ελάχιστο όριο των 8%, ανάλογα με την εκτιμώμενη έκθεση κινδύνου της τράπεζας.

3.3.1 Πρώτος πυλώνας: Απαιτήσεις κεφαλαίων

Το κατώτατο όριο του συνόλου των κεφαλαίων, επί των στοιχείων που περιέχουν ρίσκο συνεχίζει να είναι τουλάχιστον 8% των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό και οι διατάξεις αναφορικά με την εποπτική μεταχείριση των κινδύνων αγοράς παραμένουν αμετάβλητες, σύμφωνα με την αρχική συνθήκη, αλλάζει όμως η βαρύτητα των στοιχείων που συμβάλλουν στον υπολογισμό του.

Για την μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου παρέχονται δύο κύριες εναλλακτικές μέθοδοι: α) η τυποποιημένη μέθοδος, όπου οι συντελεστές στάθμισης προσδιορίζονται με βάση τις διαβαθμίσεις οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας και β) η μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB), όπου τα Π.Ι. μπορούν με βάση εσωτερικές εκτιμήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων να εκτιμήσουν τον πιστωτικό κίνδυνο. Έτσι για παράδειγμα για μία εταιρία με διαβάθμιση AAA ο συντελεστής στάθμισης είναι 20 % ενώ για μία εταιρία με διαβάθμιση BBB είναι 100 %. Με την Βασιλεία I ο συντελεστής στάθμισης και στις δύο περιπτώσεις ήταν 100 %. Για κάποιες κατηγορίες ανοιγμάτων παρέχονται δύο εναλλακτικές, η βασική προσέγγιση και η εξελιγμένη προσέγγιση.

Πέραν του πιστωτικού κινδύνου, συνυπολογίζονται πλέον ο κίνδυνος αγοράς και ο λειτουργικός κίνδυνος.

Ο κίνδυνος της αγοράς (είχε προστεθεί στην αρχική συνθήκη το 1996) αφορά τις απώλειες από συναλλαγές. Οι τράπεζες συνήθως υπολογίζουν ένα επιπλέον ποσοστό κεφαλαίου για την αντιμετώπισή του. Στον υπολογισμό του χρησιμοποιούνται διάφοροι μέθοδοι αν και η πλέον διαδεδομένη είναι πλέον η μέθοδος value-at-risk.

Οι περιπτώσεις αποτυχίας τραπεζών όπως η Barings στην Αγγλία λόγω αναποτελεσματικών εσωτερικών διαδικασιών, έκανε εμφανή την ανάγκη να μετρηθεί και ο λειτουργικός κίνδυνος. Σύμφωνα με την νέα συνθήκη καθορίζονται οι μεθοδολογίες μέτρησής του καθώς και οι ανάλογες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας το 1988, που είχε ως αποτέλεσμα να εμπλακούν οι κεντρικοί φορείς σε συνεχείς διαβουλεύσεις, προώθησε νέες αναθεωρήσεις και επέβαλε νέους κανόνες εποπτείας. Το 2001, εξεδόθη από την Επιτροπή και νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομερέστερο τρόπο οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004.

Στη συνέχεια εξεδόθη από την Ευρωπαϊκή Ένωση κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά παρείχε στήριξη στο έγγραφο της Βασιλείας αλλά έδινε μεγαλύτερη βαρύτητα σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτέλεσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης. Σύμφωνα με το λειτουργικό κίνδυνο στα κεφάλαια των τραπεζών θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται και ο κίνδυνος από τους λάθος χειρισμούς και τις παρανομιές. Ο λειτουργικός κίνδυνος υφίσταται σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από ίδρυσης και είναι δύσκολος και δυσχερής στον εντοπισμό του.

Αυτό το είδος κινδύνου περιλαμβάνει κοινωνικά γεγονότα και καταστροφές όπως το τρομοκρατικό περιστατικό της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, το οποίο προκάλεσε μεγάλο ύψος οικονομικών ζημιών. Αν και η προσπάθεια που γίνεται για την ποσοτική του μέτρηση

σχετικά με τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις είναι σημαντική, είναι δύσκολο να είμαστε βέβαιοι για την πραγματική έκθεση της τράπεζας στο λειτουργικό κίνδυνο. Και επιπλέον, παρόλο που εκφράζονται προβληματισμοί και παρουσιάζονται δυσκολίες όσον αφορά την τεχνική ανάλυση των στοιχείων, συμμόρφωση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στη συγκεκριμένη πρόταση θεωρείται δεδομένη από τις Εποπτικές Αρχές.

Από το νέο στοιχείο που συνυπολογίζεται και αναφέρεται στο ρόλο του λειτουργικού κινδύνου, θα επηρεαστούν κατά κύριο λόγο τράπεζες που δραστηριοποιούνται κυρίως στη διαχείριση κεφαλαίων. Οι τράπεζες αυτές συνήθως παρουσιάζουν μικρά δανειακά κεφαλαίων, κατά συνέπεια οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας πληρούν τις προϋποθέσεις της συνθήκης της βασιλείας και εφησυχάζουν τις εποπτικές αρχές, αφού δε συνυπολογίζονται για παράδειγμα οι απώλειες από έλλειψη αποπληρωμής των πιστωτικών καρτών ή οι υπερβολικές χρεώσεις των κατόχων τους.

Για την μέτρηση, την καταγραφή και την αξιολόγηση των τραπεζών με βάση τα νέα κριτήρια που τίθενται απαιτείται ακόμα μεγαλύτερος όγκος στοιχείων και δεδομένων, ώστε να εκτιμηθεί η φερεγγυότητα και η αξιοπιστία τους. Το νέο καθεστώς περιλαμβάνει αλλαγές που αφορούν τις απαιτήσεις στο σύνολο των κεφαλαίων.

3.3.2 Δεύτερος πυλώνας: Εποπτική διαδικασία

Ο δεύτερος πυλώνας (Πυλώνας 2) του Συμφώνου της Βασιλείας στοχεύει να ενθαρρύνει την τήρηση υψηλών προδιαγραφών στη διαφάνεια και παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και εστιάζει στον τρόπο που οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να αξιολογούν τις τράπεζες. Όσες τράπεζες εκτιμάται στην αγορά ότι ανήκουν σε υψηλού κινδύνου ιδρύματα ή έχουν ανεπαρκές σύστημα διαχείρισης κινδύνων, θα τους επιβάλλονται κυρώσεις μέσω υψηλότερων περιθωρίων επιτοκίου στο διατραπεζικό δανεισμό και στο εκδιδόμενο χρέος. Η διαφάνεια των στοιχείων είναι υποχρεωτική, και επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς. Αυτοί αφορούν κυρίως στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική

παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο ανά προϊόν και την διαφάνειες των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Θα πρέπει να ενθαρρύνονται οι διοικήσεις των τραπεζών να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν όσο το δυνατόν καλύτερες μεθόδους διαχείρισης κινδύνου και να μην επικεντρώνουν μόνο στο να διασφαλίζουν την ύπαρξη κεφαλαίων για την αντιμετώπιση των κινδύνων που ελλοχεύουν από τις ήδη υπάρχουσες δραστηριότητες.

Η εποπτική διαδικασία θα περιλαμβάνει επιθεώρηση των εσωτερικών διαδικασιών και των εργαλείων μέτρησης της διαχείρισης κινδύνου, στα πλαίσια αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Κατά τη διαδικασία διαχείρισης κινδύνου απαιτείται συνολική αποτίμηση των κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένη η τράπεζα, επαναξιολόγηση της ήδη υπάρχουσας κεφαλαιακής επάρκειας και σύγκριση της στρατηγικής κινδύνου με το προφίλ κινδύνου που εμφανίζει η τράπεζα. Γίνεται λοιπόν ξεκάθαρο από την Επιτροπή της Βασιλείας ότι η αύξηση των κεφαλαίων των τραπεζών δεν είναι η μόνη εναλλακτική για την αντιμετώπιση μελλοντικών κινδύνων.

Σύμφωνα με την Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης εισάγονται γενικές αρχές τέτοιες ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των Π.Ι πέραν των μηχανισμών του πρώτου πυλώνα. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι κίνδυνοι καθώς και οι διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης αυτών αξιολογούνται από τις εποπτικές αρχές και δύνανται να απαιτούνται πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου πυλώνα ή κάποιοι κίνδυνοι που δεν αντιμετωπίζονται από τον πρώτο πυλώνα, δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς με κεφάλαια από τα Π.Ι

Τα ποιοτικά στοιχεία που θα πρέπει να πληρούνται συνοψίζονται στις τέσσερις βασικές αρχές που ακολουθούν:

- I. Οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν διαδικασίες αποτίμησης της συνολικής τους κεφαλαιακής επάρκειας σε σχέση με το προφίλ κινδύνου που εμφανίζουν και τη στρατηγική που ακολουθούν για τη διατήρηση των επιπέδων κεφαλαίου.
- II. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να ελέγχουν και να αξιολογούν τις εσωτερικές διαδικασίες και στρατηγικές που αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, όπως επίσης και την ικανότητά τους να παρακολουθούν και να συμμορφώνονται με τους δείκτες κεφαλαίου που ορίζονται από τις εποπτικές αρχές.
- III. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να απαιτούν από τις τράπεζες να λειτουργούν με δείκτες κεφαλαίου πάνω των καθορισμένων.
- IV. Η παρέμβαση των εποπτικών αρχών θα πρέπει να είναι άμεση όταν εντοπίζεται κίνδυνος πτώσης των επιπέδων κεφαλαίου πιο χαμηλά από τα απαιτούμενα κατώτατα όρια σε κάποια τράπεζα, απαιτώντας άμεσες και γρήγορες διορθωτικές κινήσεις από τη διοίκηση της τράπεζας

Στην αναθεωρημένη έκδοση του Συμφώνου Βασιλείας γίνεται η αναφορά των 2 πυλώνων γιατί η προσέγγιση της κεφαλαιακής επάρκειας μέσω των απλών σταθμίσεων κινδύνων δεν ήταν αρκετή για να ικανοποιήσει τους βασικούς στόχους της Επιτροπής, οι οποίοι είναι η προώθηση της ασφάλειας και της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Μία βασική αδυναμία του πρώτου Συμφώνου της Βασιλείας ήταν ότι οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου ήταν απλές, με συνέπεια να υπάρχει ευκαιρία για «arbitrage» επί των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων από μέρους τραπεζών. Οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις αποτελούν την βασική μεθοδολογία όπως καταγράφεται στο πρώτο Σύμφωνο, με επιπλέον ένα σύνολο προσηκόν και νέων επιλογών. Οι τράπεζες θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν και να ακολουθήσουν τους νέους κανόνες δημιουργώντας ένα εσωτερικό

σύστημα μετρήσεως του πιστωτικού κινδύνου, το οποίο θα αναγνωριστεί από τις εποπτικές αρχές. Ο ορισμός των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων δεν υφίσταται καμία αλλαγή, όπως επίσης και οι σταθμίσεις του πιστωτικού κινδύνου ορίζονται ανά κατηγορία οφειλέτου.

Όσον αφορά στις σταθμίσεις έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών, πλέον βασίζονται στις διαβαθμίσεις εξωτερικών εταιρειών πιστοληπτικής αξιολογήσεως. Επίσης, οι διαβαθμίσεις των εξωτερικών εταιριών πιστοληπτικής αξιολόγησης μπορούν να εφαρμοστούν με ανάλογο τρόπο και στη στάθμιση πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από τον τραπεζικό και επιχειρηματικό χώρο. Επιπλέον, εισάγονται νέοι κανόνες που στο προηγούμενο έγγραφο δεν υπήρχαν και αφορούν την κάλυψη σταθμίσεων επί των τιτλοποιήσεων στοιχείων ενεργητικού καθώς επίσης και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις που υπόκεινται σε κεφαλαιακή απαίτηση. Ο ορισμός των βραχυπρόθεσμων διατραπεζικών τοποθετήσεων είναι πλέον 3 μήνες. Πέρα από τις αλλαγές στη βασική μεθοδολογία έγιναν και νέες ρυθμίσεις, που αφορούν κυρίως την πρόληψη και τη μέτρηση των πιστωτικών κινδύνων. Μέσα από το αναθεωρημένο Σύμφωνο δίνεται η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να αναπτύξουν εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου σε διάφορα επίπεδα πολυπλοκότητας, ώστε να επιτευχθεί ακριβέστερη στάθμιση κινδύνου με την έγκριση των εποπτικών αρχών.

3.3.3 Τρίτος πυλώνας: Πειθαρχία της αγοράς

Ο τρίτος άξονας δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία της πειθαρχία στους κανόνες τις αγοράς. Οι τράπεζες οφείλουν να είναι πιο προσεκτικές και έτοιμες να αντιμετωπίσουν κινδύνους που μπορεί να επηρεάσουν την κεφαλαιακή τους θέση και την κερδοφορία τους. Εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα Π.Ι προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανομένων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική προκειμένου μέσω της διαφάνειας να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Οι τεχνικές μεταβιβάσεως και οι

πρακτικές μετρήσεως των πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από σύνθετα χρηματοοικονομικά εργαλεία, όπως είναι τα credit derivatives, swap options, καθώς επίσης και από τιτλοποιήσεις ενεργητικού, απεικονίζονται πληρέστερα με μεγαλύτερη προσοχή. Παράλληλα αυξάνεται το φάσμα των εξασφαλίσεων έναντι κινδύνων και οι εγγυήσεις έναντι απαιτήσεων.

Οι εποπτικές αρχές μπορεί πλέον να μην επιβάλλουν ειδική κεφαλαιακή απαίτηση για τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου για τις τράπεζες που παρουσιάζουν σημαντικό κίνδυνο λόγω ανοιγμάτων ρευστότητας μεταξύ παθητικού/ενεργητικού, αλλά παρακολουθούν με προσοχή την οικονομική κατάσταση της κάθε τράπεζας. Το σημαντικότερο γεγονός σχετικά με το νέο πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων που προτείνει η Επιτροπή έχει να κάνει με ειδική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου, το οποίο θέτει τους νέους κανόνες σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες. Μέσα από το νέο πλαίσιο προβλέπονται ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει αντίστοιχων μεθοδολογιών μέτρησης.

Η δυσκολία που παρουσιάζεται σχετικά με τον λειτουργικό κίνδυνο είναι ότι δεν είναι εύκολα μετρήσιμος και αναφέρεται σε όλα τα είδη κινδύνων που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν είτε ως κίνδυνοι αγοράς, είτε ως πιστωτικοί κίνδυνοι. Σύμφωνα με το προηγούμενο πλαίσιο του 1988, τα ποσοστά στάθμισης των κεφαλαιακών απαιτήσεων είχαν καθοριστεί και σχετίζονταν περισσότερο με τον πιστωτικό κίνδυνο και ήταν ακόμα υψηλότερα για να καλύπτουν άλλες μορφές κινδύνου εκτός από τον πιστωτικό. Καθώς όμως στο νέο εποπτικό πλαίσιο προτείνονται συγκεκριμένες μεθοδολογίες αποκλειστικά για τον πιστωτικό κίνδυνο, μένουν ακάλυπτοι κίνδυνοι άλλων μορφών.

Έτσι, η Επιτροπή αναφέρει επιπρόσθετους κανόνες για τον λειτουργικό κίνδυνο, που κυρίως αναφέρονται στην αυξημένη πολυπλοκότητα και στο μεγάλο εύρος των τραπεζικών εργασιών καθώς επίσης και στη χρήση των υπολογιστικών συστημάτων. Ο υπολογισμός και η μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου όπως έχει αναφερθεί είναι μια δύσκολη εργασία, η οποία ακόμα βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης και για αυτό η

Επιτροπή ενθαρρύνει τις αρχές και τις κεντρικές τράπεζες να προτείνουν λύσεις.

Αν και ο έλεγχος των τραπεζών στο κατά πόσο πειθαρχούν στους κανόνες της αγοράς είναι κατεξοχήν αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών, τίθενται επιπλέον παράγοντες που αφορούν την ύπαρξη διαφάνειας στις τράπεζες. Οι παράγοντες αυτοί σχετίζονται με κριτήρια όπως η συγκέντρωση πληροφορίας, τη δομή του κεφαλαίου, τον υπολογισμό των θέσεων κινδύνου, λεπτομέρειες όσον αφορά τον κίνδυνο του επιτοκίου σε σχέση με τον εκτιμώμενο κίνδυνο και τον πραγματοποιηθέντα.

Δεδομένης της ευελιξίας που έχουν οι τράπεζες να διαχειρίζονται τα στοιχεία τους, οι παράγοντες που αναφέρθηκαν διαμορφώνονται στην καινούργια συνθήκη ως απαιτήσεις προς τις τράπεζες καλύπτοντας τέσσερις περιοχές:

- I. Απαιτήσεις σε κεφάλαια: Όταν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις εφαρμόζονται συγκεντρωτικά σε έναν όμιλο εταιριών και όχι για κάθε εταιρία ξεχωριστά, οι εταιρίες θα πρέπει να καταγράφονται και να εξηγούν και στις υποχρεώσεις κεφαλαίου.
- II. Δομή κεφαλαίων: Απαιτείται η αναφορά λεπτομερειών ως προς τη φύση και το σκοπό των «ιδιαιτέρων στοιχείων κεφαλαίου» και των υποχρεώσεων κεφαλαίου. Οι αναφορές θα πρέπει να περιέχουν πληροφορίες για συμφωνίες που σχετίζονται με περιουσιακά στοιχεία, για παράδειγμα όροι συμβολαίων.
- III. Έκθεση στον κίνδυνο: Θα πρέπει να υπάρχει διαφάνεια όσον αφορά την έκθεση των τραπεζών στους κινδύνους, ώστε οι παράγοντες της αγοράς να έχουν εικόνα του προφίλ κινδύνου και της διαχείρισης κινδύνου των τραπεζών. Κατά συνέπεια η πληροφορία που διατίθεται θα πρέπει να περιέχει τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς και τον κίνδυνο επιτοκίου.
- IV. Κεφαλαιακή επάρκεια για «ατομικές περιοχές κινδύνου»: Οι τράπεζες θα πρέπει να δημοσιοποιήσουν όχι μόνο το συνολικό δείκτη κεφαλαιοποίησης τους, αλλά

και τους δείκτες κεφαλαιοποίησής τους σε «ατομικές περιοχές κινδύνου».

Αν και η νέα συνθήκη δεν έχει ακόμη εφαρμοσθεί, παρουσιάζονται ήδη προβληματισμοί για την αποτελεσματικότητα και την αντικειμενικότητα των κριτηρίων που θέτει. Οι καινούργιοι κανόνες χαρακτηρίζονται από μεγάλη πολυπλοκότητα και θεωρούνται σχετικά ασαφείς.

Επιπλέον όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο, υπολογίζεται πως θα υπάρξει αρκετά μεγάλη πτώση στους δείκτες που σχετίζονται με υποθήκες και θα περιοριστεί ακόμα περισσότερο ο ελάχιστος αριθμός αλαιτούμενων κεφαλαίων κυρίως σε τράπεζες που διαθέτουν μεγάλο αριθμό στεγαστικών δανείων. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί πιο εύκολα να πληρούνται οι προϋποθέσεις που τίθενται από τον πρώτο άξονα, αφήνει όμως περιθώρια να ζητηθούν περισσότερα εχέγγυα, μέσω του δευτέρου άξονα, από τις εποπτικές αρχές.

Ένα ακόμα θέμα που μπορεί να προκύψει σχετίζεται με τις χρηματαγορές. Μπορεί μια τράπεζα στην προσπάθειά της να περιορίσει σε χαμηλά επίπεδα το δείκτη κεφαλαίου, προκειμένου να ικανοποιεί τους όρους της συνθήκης, να προκαλέσει δυσφορία στην αγορά, αφού υπάρχει περίπτωση να μην είναι σε θέση να ανταποκριθεί και να πληροί τις αυξημένες απαιτήσεις της αγοράς. Γενικά μια ενδεχόμενη μεταβλητή συμπεριφορά των τραπεζών προκαλεί ανησυχία στους επιχειρηματικούς κύκλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Έλεγχος τραπεζών

4.1 Εποπτικοί μηχανισμοί

Βασική επιδίωξη των εποπτικών αρχών είναι η προστασία του τραπεζικού συστήματος συνολικά, καθώς επίσης και η προστασία των συμφερόντων των καταθετών που δεν έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν άμεσα την πορεία και τις δραστηριότητες των τραπεζών.

Οι κύριες δραστηριότητες των εποπτικών αρχών των τραπεζών αφορούν:

- Τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή εποπτικών κανονισμών.
- Την έγκριση λειτουργίας καινούργιων τραπεζών.
- Την παρακολούθηση και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων, της απόδοσης και των λειτουργιών των τραπεζών που ήδη λειτουργούν.
- Την απόκτηση και χρήση πληροφορίας σχετική με τις τράπεζες και τους πελάτες τους.
- Την επιβολή νόμων και κανονισμών σχετικών με το τραπεζικό σύστημα και την υπόδειξη διορθωτικών κινήσεων στις περιπτώσεις που εμφανίζονται λάθος χειρισμοί ή ανεπάρκειες.
- Την παρέμβαση. Παραδείγματος χάριν την αναστολή έγκρισης λειτουργίας μιας τράπεζας.

Κύριοι διαμεσολαβητές μεταξύ των καταθετών και των δανειζόμενων είναι οι τράπεζες. Στην ουσία γίνεται μετατροπή μικρών καταθέσεων σε μεγαλύτερα, με αυξανόμενο

κίνδυνο, δάνεια με παράλληλη αύξηση του πιστωτικού τους κίνδυνου και του κινδύνου της αγοράς. Επίσης οι τράπεζες δανείζονται σε ένα νόμισμα, για να επενδύσουν σε άλλο, εκθέτοντας τους εαυτούς τους σε συναλλαγματικό κίνδυνο. Μια ακόμη λειτουργία των τραπεζών αποτελεί η μετατροπή βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων σε μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία, αυξάνοντας τον κίνδυνο ρευστότητας.

Η διοίκηση της τράπεζας έχει την κύρια ευθύνη για τον έλεγχο και την αξιολόγηση της διαχείρισης των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνει μια τράπεζα και οι οποίες εμπεριέχουν αυξημένο κίνδυνο. Οι εποπτικές αρχές ελέγχουν το κατά πόσο πειθαρχούν οι τράπεζες στους νόμους και τους κανόνες, ποια είναι τα κίνητρα τους όταν αναλαμβάνουν μια δραστηριότητα και βοηθούν στη διαχείριση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν.

Οι εποπτικές αρχές θεσμοθετούν κανονισμούς που περιορίζουν την έκθεση των τραπεζών στους κινδύνους και θέτουν κατώτατα όρια για το κεφάλαιο προκειμένου οι τράπεζες να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενες απώλειες. Ο συγκεκριμένος ρόλος είναι ιδιαίτερα σημαντικός στις οικονομίες που οι κυβερνήσεις είναι αδύναμες και η πειθαρχία της αγοράς ιδιαίτερα εύθραυστη.

Επιπλέον επιβάλλονται περιορισμοί σε κάποιες δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα σημαντικές επενδύσεις, σε μη χρηματοοικονομικές, θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών. Ο βασικός περιορισμός ο οποίος τίθεται από τις εποπτικές αρχές είναι η αποταμίευση μεγαλύτερων επιπέδων κεφαλαίων όταν οι τράπεζες εμπλέκονται σε τέτοιου τύπου δραστηριότητες. Εναλλακτικά θα μπορούσε να περιοριστεί ο αριθμός τέτοιου τύπου δραστηριοτήτων από τις εποπτικές αρχές ή ακόμα και να απαγορευθούν. Σε ορισμένες περιπτώσεις επιβάλλονται, από τις εποπτικές αρχές, επιπλέον χρεώσεις σε τράπεζες που θεωρείται ότι αναλαμβάνουν αυξημένο ρίσκο, και γίνεται για παράδειγμα χρέωση περισσότερων φόρων σε τράπεζες για τις επιθεωρήσεις στο χώρο της τράπεζας και για τις ασφάλειες καταθέσεων.

4.2 Παρακολούθηση και έλεγχος των τραπεζών

Η οικονομική κατάσταση των τραπεζών παρακολουθείται και ελέγχεται στενά από τους επόπτες τραπεζών, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να γίνονται παρεμβάσεις με διορθωτικές κινήσεις άμεσα και γρήγορα, εφόσον η κατάσταση των τραπεζών δυσχεραίνει. Η εποπτεία των τραπεζών διεξάγεται συνήθως μέσω ενός συνδυασμού “ελέγχου από απόσταση” και “επί τόπου επιθεωρήσεων”. Οι εποπτικές αρχές κάθε χώρας δίνουν διαφορετική βαρύτητα στον τρόπο ελέγχου των τραπεζών, αν και θεωρείται πιο αξιόπιστη και σημαντική η “επί τόπου επιθεώρηση”, αφού παρέχει στους επόπτες άμεση πρόσβαση στον έλεγχο της ποιότητας των εσωτερικών ελέγχων και της διοίκησης.

4.2.1 Έλεγχος από απόσταση

Οι εποπτικές αρχές ελέγχουν το κατά πόσο οι τράπεζες συμμορφώνονται και ακολουθούν τους κανονισμούς που τίθενται, παρέχουν έγκαιρη διάγνωση προβλημάτων που ενδεχομένως απαιτούν άμεση διόρθωση, ιεραρχούν την ανάγκη για επί τόπου επιθεώρηση μεταξύ των τραπεζών και αποτιμούν τις γενικές πληροφορίες και τα δελτία τύπου που ανακοινώνονται από τις τράπεζες και αξιολογούν τα δεδομένα της αγοράς.

Ο έλεγχος των τραπεζών από απόσταση στηρίζεται κυρίως σε γραπτές αναφορές που περιλαμβάνουν:

- Στοιχεία από τους ισολογισμούς και τα αποτελέσματα χρήσεως των τραπεζών
- Στοιχεία από ταμειακές ροές
- Συμπληρωματική πληροφορία κυρίως όσον αφορά την ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού
- Διαγράμματα κερδών- ζημιών
- Πληροφορίες για θυγατρικές εταιρίες και υποκαταστήματα των τραπεζών

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εποπτικές αρχές κάποιων χωρών περιορίζονται στον υπολογισμό των βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών, παραδείγματος χάριν δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, δείκτης ρευστότητας, δείκτης απόδοσης δανείων και στις προβλέψεις που δίνονται από τις τράπεζες για να αξιολογήσουν τις τράπεζες. Σε άλλες χώρες γίνεται σύγκριση της αποτελεσματικότητας μιας τράπεζας σε σχέση με άλλες που εντάσσονται στην ίδια κατηγορία δραστηριοτήτων.

Είναι εμφανές ότι οι εποπτικές αρχές που αξιολογούν τις τράπεζες με την εφαρμογή του ελέγχου από απόσταση βασίζονται σε δεδομένα που οι ίδιες οι τράπεζες επιλέγουν να ανακοινώσουν και να δημοσιοποιήσουν. Η εγκυρότητα επομένως της αξιολόγησης εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο στην ποιότητα και στην ακρίβεια των δεδομένων. Κάποιες εποπτικές αρχές χρησιμοποιούν παράλληλα υπολογιστικά μοντέλα για να προβλέψουν την κατάσταση των τραπεζών. Η ακρίβεια των προβλέψεων αυτών μπορεί να βελτιωθεί μόνο με τη χρήση δεδομένων από τις επί τόπου επιθεωρήσεις.

4.2.2 Επί τόπου επιθεωρήσεις

Με τις επί τόπου επιθεωρήσεις γίνεται ουσιαστικά επαλήθευση της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών αναφορών που ανακοινώνει η τράπεζα και ελέγχεται η ποιότητα της διοίκησης και των εσωτερικών διαδικασιών. Στις περισσότερες χώρες έχει εφαρμοσθεί το σύστημα CAMELS, προκειμένου να αξιολογείται συνολικά η κατάσταση των τραπεζών, όσον αφορά τα κεφάλαια που διαθέτουν, την ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού, την αποτελεσματικότητα της διοίκησης και τις εσωτερικές διαδικασίες που εφαρμόζουν, την κερδοφορία τους, τη ρευστότητα και την ευαισθησία που παρουσιάζουν στις μεταβολές της αγοράς.

Λξιοπιστία στην αξιολόγηση των στοιχείων αυτών εξασφαλίζεται μόνο στις επί τόπου επιθεωρήσεις κυρίως όσον αφορά την ποιότητα της διοίκησης και τις διαδικασίες που εφαρμόζονται για τον εσωτερικό έλεγχο της τράπεζας. Επιπλέον κατά τις επί τόπου επιθεωρήσεις διαπιστώνονται άμεσα η συμμόρφωση ή όχι με τους εποπτικούς

κανονισμούς και ενδεχόμενα προβλήματα που αντιμετωπίζει μια τράπεζα και έντεχνα κρύβει από τις εποπτικές αρχές.

Καθοριστικός παράγοντας είναι η συχνότητα των ελέγχων, κυρίως σε περιπτώσεις που η οικονομική κατάσταση μιας τράπεζας μεταβάλλεται ραγδαία ή οι οικονομικές συνθήκες είναι ασταθείς. Η διεξαγωγή επί τόπου επιθεωρήσεων θα πρέπει να γίνεται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο σε ομαλές οικονομικές συνθήκες, εκτός εάν διαπιστωθούν προβλήματα σε μεμονωμένες τράπεζες.

Ακόμα κι όταν μια χώρα διαθέτει σταθερή οικονομία, είναι απαραίτητες οι τακτικές επιθεωρήσεις σε ορισμένες μεγάλες τράπεζες, των οποίων οι δραστηριότητες εμπεριέχουν μεγάλο ποσοστό συστηματικού κινδύνου, προκειμένου να μην αυξηθεί η έκθεσή τους στον κίνδυνο πάνω από τα επιτρεπτά όρια.

Η αποτελεσματική εποπτεία των τραπεζών είναι καθοριστική για την υγεία του τραπεζικού συστήματος και προστατεύει τους μικροεπενδυτές. Ο ρόλος της εποπτείας όμως θα πρέπει να είναι συμπληρωματικός στην καλή εταιρική διακυβέρνηση και στην πειθαρχία στην αγορά και όχι να τις αντικαθιστά.

4.3 Η λειτουργία του Εσωτερικού Ελέγχου στα Τραπεζικά Ιδρύματα

Ο Εσωτερικός Έλεγχος, διεθνώς και στην Ελλάδα, βελτιώνεται διαρκώς και διαφοροποιείται από την κλασική έννοια του κατασταλτικού ελέγχου της επιθεώρησης.

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου μιας Τράπεζας, οφείλει να περιλαμβάνει:

- Τον καθορισμό των πολιτικών της τράπεζας και την ύπαρξη κατάλληλου οργανωτικού σχήματος

- Την καθιέρωση και εφαρμογή αποτελεσματικών διαδικασιών για την εκτέλεση των εργασιών της και τη δημιουργία κατάλληλων επιπέδων ευθυνών, όπου ενσωματώνονται τα κατάλληλα μέτρα ελέγχου
- Τη δημιουργία κατάλληλων συστημάτων προϋπολογισμού και απολογισμών
- Την αποτελεσματική διοικητική πληροφόρηση
- Τον έλεγχο των συστημάτων πληροφορικής
- Τη διασφάλιση της αξιοπιστίας των πληροφοριακών συστημάτων

Καθώς υιοθετούνται οι απαιτήσεις της συνθήκης της Βασιλείας II, οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν εξαντλούν το έργο τους απλά στον έλεγχο των λειτουργικών μονάδων των τραπεζών αλλά επεκτείνονται κυρίως στην παρακολούθηση και καταγραφή του επιπέδου έκθεσης των κινδύνων της τράπεζας, ενώ διαδραματίζουν τον ουσιαστικότερο ίσως ρόλο στην αναγνώριση των περιοχών βελτίωσης των διαδικασιών διαχείρισης των κινδύνων. Ωστόσο, στην περίπτωση που δεν υπάρχει πλήρης κατανόηση του κινδύνου που εμπεριέχει η άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, οι εσωτερικοί ελεγκτές εκπληρώνουν εν μέρει τη σημαντική τους αποστολή η οποία ολοκληρώνεται στον παραδοσιακό έλεγχο των διαδικασιών.

Οι επαγγελματίες εσωτερικοί ελεγκτές μπορούν να διακρίνουν σημαντικές λεπτομέρειες στο σύνολο της επιχειρηματικής λειτουργίας μιας τράπεζας και να εξετάσουν εμπεριστατωμένα τους δυνητικά επερχόμενους κινδύνους, διατηρώντας συνεχή επαφή με τους διευθυντές των παραγωγικών μονάδων των ιδρυμάτων τους, με τρόπο σύντομο και ξεκάθαρο. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων της αναγνώρισης και της συνεχούς καταγραφής των τραπεζικών κινδύνων, είναι απαραίτητο να γίνει αναπροσαρμογή, από τα τμήματα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών, του μοντέλου ελέγχου από την

παραδοσιακή του προσέγγιση σε μια νέα προοδευτική, που να υιοθετεί τα συστήματα διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών στα πλαίσια της Βασιλείας II. Σε μια τέτοια διαδικασία λαμβάνονται υπόψη οι εταιρικοί και επιχειρησιακοί στόχους των μονάδων, οι στρατηγικές καθώς και οι επιμέρους διαδικασίες διαχείρισης των τραπεζικών κινδύνων.

Το Σ.Ε.Ε. αποτελεί το σύνολο των ελεγκτικών μηχανισμών και των διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση το σύνολο των δραστηριοτήτων ενός τραπεζικού οργανισμού, συντελώντας με τρόπο καταλυτικό στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του (προσδιορισμός αρμοδιοτήτων των οργάνων στον τομέα του Εσωτερικού Ελέγχου, σύσταση Επιτροπής Ελέγχου, σύσταση υπηρεσιακής μονάδας Διαχείρισης Ενεργητικού-Παθητικού για τον έλεγχο των κινδύνων, σύσταση και αρχές λειτουργίας της υπηρεσιακής μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης). Σ' αυτό περιλαμβάνεται η διεξαγωγή όλων των ειδών προληπτικών ή κατασταλτικών ελέγχων που στοχεύουν στη διασφάλιση τόσο της παρακολούθησης, όσο και της συνεπούς και αποτελεσματικής αντιμετώπισης των κινδύνων. Το Σ.Σ.Ε. άλλωστε μεριμνά για τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρηματικής στρατηγικής της τράπεζας χωρίς παρεκκλίσεις από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι ο απλός και μόνο έλεγχος των διαδικασιών που υπόκεινται σε ένα παραδοσιακό σύστημα δεν είναι ικανός να αντιμετωπίσει σε βάθος τα νέα συστήματα διαχείρισης κινδύνων των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Μια μεθοδολογία ελέγχου που βασίζεται στη βελτίωση των διαδικασιών και στη συνεχή αποτίμηση των κινδύνων, οφείλει να λαμβάνει υπόψη της διαδικασίες που φανερώνουν τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η διοίκηση του τραπεζικού ιδρύματος και περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- το περιβάλλον του ελέγχου
- το σύστημα αποτίμησης των κινδύνων
- η παρεχόμενη πληροφορία και η διάχυση αυτής
- η παρακολούθηση του συνόλου των κινδύνων.

Η ολοκλήρωση των παραπάνω στοιχείων στο Σ.Ε.Ε. αποτελεί μια επίπονη διαδικασία που εφαρμόζεται σταδιακά – παράλληλα με την εξέλιξη των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων της τράπεζας- και προϋποθέτει αποτελεσματικότητα των λειτουργικών δομών, υψηλή απόδοση της εκμετάλλευσης, αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών εκθέσεων και συμμόρφωση με το ισχύον νομικό πλαίσιο.

Ο εσωτερικός έλεγχος για τις ελληνικές τράπεζες εισήχθη με την Πράξη Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος 2438/1998 και βελτιώθηκε με την πρόσφατη Πράξη 2577/2006.

Ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος, η ορθή πρόβλεψη και αντιμετώπιση των κινδύνων, η ύπαρξη κατάλληλων συστημάτων προϋπολογισμού/παρακολούθησης και τεκμηρίωσης των απολογισμών, μπορεί πρόσκαιρα να αποτελούν επιβάρυνση για τους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους μιας τράπεζας, όμως έχουν ως αποτέλεσμα μια αποτελεσματικότερη διοίκησή, διαφάνεια στη λειτουργία της τράπεζας έναντι των μετόχων της και των πελατών της και οδηγούν στη θεμελίωση της αξιοπιστία της τράπεζας στην αγορά.

4.4 Εποπτεία των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα

Η Τράπεζα της Ελλάδος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 55Α του Καταστατικού της, όπως ισχύει και του Ν. 2076/92 που αφορά κυρίως την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα και την αμοιβαία αναγνώριση του καθεστώτος εποπτείας των τραπεζών με έδρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ασκεί την εποπτεία επί των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων τους στην αλλοδαπή, καθώς και επί των υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα και η έδρα τους βρίσκεται σε τρίτες, εκτός Ε.Ε., χώρες.

Η προληπτική τραπεζική εποπτεία έχει ως στόχο να διασφαλίσει την οικονομική σταθερότητα των τραπεζών και ειδικότερα την δυνατότητά τους να εκπληρώσουν εμπρόθεσμα και στο ακέραιο τις υποχρεώσεις τους προς τους καταθέτες και τους λοιπούς πιστωτές τους. Ακόμη σημαντικότερο, η εποπτεία στοχεύει στην αποτροπή ή τουλάχιστον τον περιορισμό του συστηματικού κινδύνου που δημιουργείται όταν η αδυναμία μιας ή περισσοτέρων τραπεζών κλονίζει τη σταθερότητα του συνόλου του πιστωτικού συστήματος και την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και της οικονομίας γενικότερα.

Η προληπτική εποπτεία περιλαμβάνει τον έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών, της κεφαλαιακή τους επάρκειας για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου και των κινδύνων αγοράς, του βαθμού συγκέντρωσης των πιστωτικών κινδύνων κατά πελάτη και κατά κλάδο της οικονομίας καθώς και της ρευστότητας και αποδοτικότητάς τους. Επίσης σημαντικά αντικείμενα εποπτικής δραστηριότητας είναι η αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας της οργανωτικής δομής, του συστήματος ελέγχου και διαχείρισης των αναλαμβανομένων κινδύνων και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών.

Η Τράπεζα της Ελλάδος διενεργεί την προληπτική εποπτεία αφενός μέσω της επεξεργασίας και ανάλυσης των υποβαλλομένων από τις τράπεζες εποπτικών στοιχείων και πληροφοριών και αφετέρου μέσω επιτόπιων ελέγχων στις τράπεζες από επιθεωρητές της ΔΕΠΣ. Επιπλέον, γίνεται εκτενής εξέταση και αξιολόγηση και άλλων διαθέσιμων πληροφοριών και στοιχείων όπως ενδεικτικά, των δημοσιευόμενων οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών, των πορισμάτων και εκθέσεων των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών καθώς επίσης και σχετικών δημοσιευμάτων και πληροφοριών από την αγορά.

4.5 Κατασταλτικοί έλεγχοι

Κατασταλτικοί έλεγχοι ονομάζονται οι έλεγχοι που διενεργούνται από τους Εσωτερικούς Ελεγκτές, αποβλέπουν στην εφαρμογή των διαδικασιών, στην καταστολή εκουσίων ή ακούσιων λαθών, απατών, κλοπών, κακής ποιότητας υπηρεσιών, προϊόντων, μετά την εκτέλεση της πράξης. Δηλαδή, εκ των υστέρων επιβεβαίωση εφαρμογής διαδικασιών, πράξεων, γεγονότων.

Στην έννοια της εποπτείας περιλαμβάνονται ειδικότερα:

- ο ορισμός των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΠΔ/ΤΕ 2053/92, ΠΔ/ΤΕ 2228/93, όπως ισχύουν).
- ο έλεγχος της φερεγγυότητας (ΠΔ/ΤΕ 2524/03). Τα στοιχεία υποβάλλονται σε 3μηνιαία βάση: Εποπτικά ίδια κεφάλαια / Σταθμισμένο ενεργητικό $\geq 8\%$ για τις Εμπορικές Τράπεζες, και για τις Συνεταιριστικές Τράπεζες $\geq 10\%$.
- η υποβολή των στοιχείων ρευστότητας (ΠΔ/ΤΕ 2156/92). Τα στοιχεία που υποβάλλονται σε 3μηνιαία βάση: η κεφαλαιακή επάρκεια (ΠΔ/ΤΕ 2397/96 και ΠΔ/ΤΕ 2494/02):
 - τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του κινδύνου θέσης, του κινδύνου τιμών συναλλάγματος και του κινδύνου από θέσεις σε εμπορεύματα,
 - τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του κινδύνου αντισυμβαλλομένου και διακανονισμού / παράδοσης για στοιχεία του χαρτοφυλακίου συναλλαγών,
 - τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη των υπερβάσεων των προβλεπομένων ορίων για τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, οι οποίες προέρχονται από στοιχεία του χαρτοφυλακίου συναλλαγών και
 - τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου για τα στοιχεία του επενδυτικού χαρτοφυλακίου.

- η συγκέντρωση κινδύνων, Μ.Χ.Α. (ΠΔ/ΤΕ 2246/93, όπως ισχύει). Τα στοιχεία που υποβάλλονται σε 3μηνιαία βάση είναι:
 - Χρηματοδοτικό άνοιγμα =>10% των ιδίων κεφαλαίων θεωρείται Μ.Χ.Α (προς γνωστοποίηση).
 - Τα Μ.Χ.Α απαγορεύεται να υπερβαίνουν σε ποσοστό 25% των ιδίων κεφαλαίων. Το εν λόγω όριο μειώνεται σε ποσοστό 20% των ιδίων κεφαλαίων για ανοίγματα σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις.
 - Το άθροισμα των Μ.Χ.Α. δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 800% των ιδίων κεφαλαίων.

- το σύστημα εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΠΔ/ΤΕ 2438/98). Το Σ.Ε.Ε. αποτελεί σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών, περιλαμβάνοντας προληπτικούς και κατασταλτικούς ελέγχους, που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα ενός Π.Ι. και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του [προσδιορισμός αρμοδιοτήτων των οργάνων στον τομέα του Εσωτερικού Ελέγχου, σύσταση Επιτροπής Ελέγχου (Audit Committee), σύσταση υπηρεσιακής μονάδας Διαχείρισης Ενεργητικού-Παθητικού για τον έλεγχο των κινδύνων, σύσταση και αρχές λειτουργίας της υπηρεσιακής μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης].

- η εποπτεία του κινδύνου από ανοικτές συναλλαγματικές θέσεις (ΠΔ/ΤΕ 2291/94, όπως ισχύει), Τα στοιχεία υποβάλλονται μηνιαίως.

- η επάρκεια προβλέψεων των Π.Ι. έναντι απαιτήσεων τους από πιστοδοτήσεις (ΠΔ/ΤΕ 2442/99 και ΠΔ/ΤΕ 2513/03).

Κατηγορία συντελεστής:

1. Ενήμερες απαιτήσεις με καθυστερήσεις μέχρι 3 τρεις μήνες 1%

2. Απαιτήσεις με τμήματα προσωρινής καθυστέρησης από 3 μήνες έως 6 μήνες 10%
3. Απαιτήσεις με τμήματα προσωρινής καθυστέρησης από 6 μήνες έως 12 μήνες 25%
4. Απαιτήσεις με τμήματα προσωρινής καθυστέρησης 12 μηνών και άνω 50%
5. Απαιτήσεις σε οριστική καθυστέρηση (λογαριασμοί 24 και 25 του ΚΛΣΤ) 50%
6. Επισφαλείς απαιτήσεις (λογαριασμοί 27 και 28 του ΚΛΣΤ) 60%

Τα ποσά των προβλέψεων έναντι απαιτήσεων από πιστοδοτήσεις που προσδιορίζονται σύμφωνα με τους πιο πάνω συντελεστές μπορούν να αναπροσαρμόζονται από την ΤτΕ με βάση τις διαπιστώσεις των επιτόπιων ελέγχων που διενεργούν οι επιθεωρητές της ΔΕΠΣ ή άλλα αξιόπιστα στοιχεία που περιέχονται σε γνώση της.

- η υποβολή περιοδικών καταστάσεων των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των Π.Ι. προς κατοίκους εξωτερικού, ανά χώρα και ανά ευρύτερη οικονομική και γεωγραφική περιοχή (ΠΔ/ΤΕ 2520/03),

Υποχρέωση υποβολής στοιχείων ισχύει εφόσον τα χρηματοδοτικά ανοίγματα του Π.Ι. έναντι κατοίκων εξωτερικού υπερβαίνουν συνολικά τα 5 εκατ. ευρώ ή το άνοιγμα προς οποιαδήποτε χώρα υπερβαίνει τα 2 εκατ. Ευρώ. Τα στοιχεία υποβάλλονται ανά εξάμηνο.

- η υποβολή εξαμηνιαίων καταστάσεων οφειλετών > €1,5 εκ. (απόφαση της ΤτΕ ΕΠΙΘ 159/6/26.9.2003)

Τα στοιχεία περιλαμβάνουν , εκτός των άλλων, και πληροφορίες που αναφέρονται στον

εκτοκισμό ή μη των απαιτήσεων και την ταξινόμηση των πιστούχων.

- τα Μηνιαία Ισοζύγια-Λογιστικές Καταστάσεις.

Τα ποσά των προβλέψεων έναντι απαιτήσεων από πιστοδοτήσεις που προσδιορίζονται σύμφωνα με τους πιο πάνω συντελεστές μπορούν να αναπροσαρμόζονται από την ΤτΕ με βάση τις διαπιστώσεις των επιτόπιων ελέγχων που διενεργούν οι επιθεωρητές της ΔΕΠΣ ή άλλα αξιόπιστα στοιχεία που περιέχονται σε γνώση της.

- η υποβολή περιοδικών καταστάσεων των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των Π.Ι. προς κατοίκους εξωτερικού, ανά χώρα και ανά ευρύτερη οικονομική και γεωγραφική περιοχή (ΠΔ/ΤΕ 2520/03),

Υποχρέωση υποβολής στοιχείων ισχύει εφόσον τα χρηματοδοτικά ανοίγματα του Π.Ι. έναντι κατοίκων εξωτερικού υπερβαίνουν συνολικά τα 5 εκατ. ευρώ ή το άνοιγμα προς οποιαδήποτε χώρα υπερβαίνει τα 2 εκατ. Ευρώ. Τα στοιχεία υποβάλλονται ανά εξάμηνο.

- η υποβολή εξαμηνιαίων καταστάσεων οφειλετών > €1,5 εκ. (απόφαση της ΤτΕ ΕΤΠΘ 159/6/26.9.2003)

Τα στοιχεία περιλαμβάνουν, εκτός των άλλων, και πληροφορίες που αναφέρονται στον εκτοκισμό ή μη των απαιτήσεων και την ταξινόμηση των πιστούχων.

- τα Μηνιαία Ισοζύγια-Λογιστικές Καταστάσεις.

Κατά την εφαρμογή των πιο πάνω διατάξεων περί εποπτείας, η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να θέτει τόσο γενικούς για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα όσο και ειδικούς κατά πιστωτικό ίδρυμα κανόνες (άρθρο 18. παρ. 1 Ν. 2076/92, όπως ισχύει).

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι επίσης, σύμφωνα με το Ν. 2331/95 (Άρθρο 1, Παράγραφος ΣΤ), η Αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή από τα πιστωτικά και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των διατάξεων του νόμου αυτού που αφορά την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Σχετική Εγκύκλιος Διοίκησης 16/2.8.2004).

Τέλος η Τ.Ε είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση των διαδικασιών ενημέρωσης των συναλλασσομένων εκ μέρους των Π.Ι. που αφορούν τις συναλλαγές τους (ΠΔ/ΤΕ 2501/02).

Σημειώνεται ότι τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν σε χώρες εκτός Ε.Ε δεν υπάγονται στους ισχύοντες στην Ελλάδα κανόνες που αφορούν το δείκτη φερεγγυότητας και κεφαλαιακής επάρκειας ως προς τους κινδύνους αγοράς (ΠΔ/ΤΕ 2461/5.4.2000), εφόσον καλύπτονται οι προκύπτουσες με βάση τις διατάξεις της Σύμβασης της Βασιλείας κεφαλαιακές απαιτήσεις. Οι δε περιορισμοί ως προς τη συγκέντρωση κινδύνων είναι ισοδύναμοι με τους προβλεπόμενους στη σχετική Οδηγία της Ε.Ε., άλλως, εφόσον δεν καλύπτονται οι σχετικές διατάξεις της Σύμβασης της Βασιλείας τότε υπάγονται στην εποπτεία της Τ.Ε.

Τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν σε άλλα κράτη - μέλη της Ε.Ε υπάγονται στην εποπτεία των αρμόδιων αρχών του κράτους καταγωγής με εξαίρεση τον έλεγχο ρευστότητας, ο οποίος ασκείται από την Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές του κράτους καταγωγής (άρθρο 19 Ν. 2076/92).

Η ΤτΕ δύναται μεταξύ των άλλων, στα πλαίσια της προληπτικής εποπτείας, να λαμβάνει μέτρα, όπως:

- να διορίζει Επίτροπο (Α.Ν. 1665/1951) ή ακόμη και να ανακαλεί (άρθρο 8 Ν.2076/92) την άδεια λειτουργίας ενός Π.Ι., όταν αυτό:

1. δεν μπορεί ή αρνείται να αυξήσει τα ίδια κεφάλαιά του,
 2. παρακωλύει με οποιονδήποτε τρόπο τον έλεγχο ή
 3. παραβαίνει διατάξεις νόμων, αποφάσεων ή κανονισμών των νομισματικών αρχών.
- να παρατείνει το χρόνο εκπλήρωσης ορισμένων ή του συνόλου των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων του Π.Ι., όταν αυτό παρουσιάζει σημαντικά μειωμένη ρευστότητα.

Βασικός σκοπός των επιτόπιων ελέγχων σε επίπεδο Καταστήματος είναι:

- η εκτίμηση της ποιότητας των στοιχείων του Ενεργητικού και ιδιαίτερα του χαρτοφυλακίου των πιστοδοτήσεων, των Λογαριασμών Τάξεως (Ε/Ε),
- ο προσδιορισμός της πιθανής ζημίας από τυχόν επισφαλείς απαιτήσεις,
- η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα του Σ.Ε.Ε. σε επίπεδο καταστήματος,
- πέραν αυτών κατά τους επιτόπιους ελέγχους εξετάζονται θέματα που έχουν να κάνουν με την ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα Π.Ι. καθώς και με την πρόληψη και καταστολή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η σημερινή κατάσταση

5.1 Η Παγκόσμια Οικονομική Κρίση του 2008 και ο Ρόλος των Εποπτικών Αρχών

Η κρίση του 2008, πιθανόν, να καταγραφεί από τον ιστορικό του μέλλοντος ως μια οικονομική κρίση του 21ου αιώνα που, όπως είναι σήμερα γενικότερα αποδεκτό, ξεκίνησε από τα δάνεια που χορηγούσαν οι αμερικάνικες τράπεζες στα χαμηλότερα οικονομικά εισοδήματα για να κατακτήσουν το μερίδιο του αμερικάνικου ονείρου που τους αναλογεί, και κατέληξε στην οικονομική ασφυξία των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών στην παγκόσμια κοινότητα.

Αίτια της κρίσης αυτής αποτέλεσαν πολλοί και ποικίλοι παράγοντες με πρώτο τον υψηλό ρυθμό της πιστωτικής επέκτασης στις Η.Π.Α. κυρίως στον τομέα της στεγαστικής πίστης, χωρίς ταυτόχρονη διασφάλιση σειράς κριτηρίων που αφορούν την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών. Η πρακτική αυτή ευνοήθηκε επί σειρά ετών από τις αμερικανικές κυβερνήσεις με αποτέλεσμα να οδηγήσει σε σοβαρότατες επιπτώσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Σημαντικές είναι επίσης και οι ευθύνες που καταλογίζονται στις Εποπτικές Αρχές των Η.Π.Α. εξαιτίας της έλλειψης εφαρμογής των διαφόρων προτύπων προληπτικής εποπτείας του συστήματος, ιδίως στο χώρο των επενδυτικών τραπεζών, καθώς και στους εξειδικευμένους φορείς της στεγαστικής πολιτικής. Υπήρξε μια συνειδητή αβλεψία των Εποπτικών Αρχών που, σε συνδυασμό με τις εσωτερικές πρακτικές των τραπεζών, κατέληξε στην έκρηξη του προβλήματος.

Παρόλο που η αποπληρωμή των στεγαστικών δανείων παρουσίαζε σημαντικά προβλήματα και καθυστερήσεις εντούτοις το γεγονός αυτό δεν προκάλεσε την ανησυχία των υπεύθυνων του τραπεζικού συστήματος, όσο η αγορά των ακινήτων σημείωνε ανοδική πορεία, καθώς η ρευστοποίηση των απαιτήσεων, δηλαδή τα ακίνητα, προσέφεραν ελκυστικές αποδόσεις. Η πτώση των τιμών όμως είχε αποτέλεσμα να καταγραφούν ανοίγματα ανάμεσα στα μεγέθη των απαιτήσεων των τραπεζών και της αγοραίας αξίας των ακινήτων.

Πάνω στο ζήτημα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008 έχουν εκφραστεί πολλές απόψεις από σημαντικούς παράγοντες της ελληνικής κοινωνίας. Ενδεικτικά παρατίθενται ορισμένες από αυτές.

Ο κ.Σαπουντζόγλου, επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, εξηγεί «Άρα, η πρακτική των τραπεζών για αναζήτηση δευτερογενών εναλλακτικών αποδόσεων μέσα από την αγορά του real estate αποτέλεσε τον δεύτερο παράγοντα αποσταθεροποίησης του συστήματος όταν οι συγκεκριμένες αγορές άρχισαν να κατακρημνίζονται.»

Η ανάπτυξη της αγοράς των τιτλοποιήσεων είχε ως αποτέλεσμα οι τράπεζες να δανείζουν άφοβα σε μη φερέγγυους δανειολήπτες, αφού γνώριζαν εκ προοιμίου ότι τα δάνεια τελικά δεν θα έμεναν στον ισολογισμό τους, ενώ χρησιμοποιούσαν και τη ρευστότητα από την πώληση για την παραγωγή νέων δανείων και, συνεπώς, περισσότερων κερδών. Πολλοί, όμως, από τους επενδυτές δεν γνώριζαν τι ακριβώς προϊόντα αγόραζαν και ιδίως τι κίνδυνο αναλάμβαναν.

«Σημαντικό μερίδιο ευθύνης» όπως αναφέρει ο κ.Γκίκας Α Χαρδούβελης, καθηγητής Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πειραιά, «αναλογεί και στις επενδυτικές τράπεζες που δημιούργησαν την αγορά και είχαν φτιάξει αυτού του είδους τα πολύπλοκα ομόλογα. Σημειώνεται ότι οι ίδιες οι επενδυτικές τράπεζες, που ως μεσάζουσες δημιουργούσαν τις τιτλοποιήσεις των δανείων, συνήθως διακρατούσαν το μερίδιο με το μεγαλύτερο κίνδυνο και την υψηλότερη απόδοση. Έτσι, όταν ξέσπασε η κρίση στα

δάνεια μειωμένης εξασφάλισης και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στα δομημένα ομόλογα που χρηματοδότησαν τα «κακά» δάνεια, οι επενδυτικές τράπεζες ήταν αυτές που υπέστησαν τις πρώτες μεγάλες απώλειες.

Για αυτό όταν ξεκίνησε η κρίση, αυτοί που επλήγησαν περισσότερο ήταν οι μεγαλύτεροι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, που είχαν μεγάλα τμήματα επενδυτικής τραπεζικής σε Η.Π.Α. και Ευρώπη. Οι ασιατικές τράπεζες ήταν πιο συντηρητικές στις επενδύσεις τους και για αυτό είχαν και μικρότερες ζημιές. Η συμπίεση των επενδυτικών αποδόσεων, καθώς και η αναζήτηση του γρήγορου κέρδους, ήταν επιπλέον λόγοι υπερβολικής ανάπτυξης αυτής της αγοράς. Πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι ήταν διάχυτη η πεποίθηση ότι τα προϊόντα αυτά είχαν αξιολογηθεί ορθά ως προς το βαθμό κινδύνου τόσο από τις τράπεζες που τα εξέδιδαν όσο και από ανεξάρτητους αξιολογικούς οίκους. Στο τέλος όμως, σημειώθηκαν ακραίες καταστάσεις, με τα κορυφαία στελέχη των επενδυτικών τραπεζών να αγνοούν όλες τις εισηγήσεις για τον κίνδυνο των τοξικών ομολόγων, ακόμα και από τα δικά τους τμήματα διαχείρισης κινδύνου.»

Σύμφωνα πάλι με τον κ. Σταύρο Β. Θωμαδάκη, καθηγητή Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην προέδρου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς «Η μεγάλη χρηματοοικονομική κρίση του 2008, της οποίας τα αποτελέσματα βιώνουμε σήμερα, έχει τις ρίζες της στην προηγούμενη χρηματοοικονομική κρίση του 2000-2. Τότε η κρίση είχε αφετηρία στις μετοχές τεχνολογίας του NASDAQ και διαδόθηκε κατά κύριο λόγο μέσω των χρηματιστηρίων με αποτέλεσμα μία μεγάλη παγκόσμια χρηματιστηριακή ύφεση. Σε εκείνη την ύφεση αναγνωρίζουμε πολλά από τα γενεσιουργά αίτια της παρούσας κρίσης.

Η κρίση του 2000-2 σήμαινε μεγάλη έξοδο κεφαλαίων από τις επενδύσεις σε μετοχές και γενικότερα από τις οργανωμένες και εποπτευόμενες αγορές κεφαλαίου. Τα κεφάλαια στράφηκαν στα ακίνητα, στα παράγωγα προϊόντα που υπόσχονταν εγγυημένες επενδύσεις (αλλά όχι εγγυημένες αποδόσεις), στα σύνθετα ομόλογα (τώρα ονομαζόμενα «τοξικά»). Οι αγορές κεφαλαίου στηρίχθηκαν στον πολλαπλασιασμό των δανειακών επιβαρύνσεων. Περιοχές αιχμής των δραστηριοτήτων των αγορών ήσαν εκείνες που συνδέονταν με αύξηση της μόχλευσης: η πελώρια αύξηση των δανείων μειωμένης

εξασφάλισης στις ΗΠΑ, η απόσυρση εταιριών από τα χρηματιστήρια με πελώριο δανεισμό κεφαλαίων για εξαγορά μετοχών, η μεγάλη άνοδος των συναλλαγών των hedge funds με δανεικά λεφτά, η πελώρια μόχλευση των επενδυτικών τραπεζών που λειτουργούσαν ως πρωταθλητές της παγκοσμιοποιημένης κεφαλαιαγοράς.

Κύριες περιοχές ανάπτυξης των αγορών από το 2003 μέχρι το 2008 ήσαν επομένως ακριβώς εκείνοι οι τομείς που λειτουργούσαν είτε εκτός εποπτείας είτε υπό καθεστώς «ελαφράς παρακολούθησης». Οι εποπτικές αρχές (κεντρικές τράπεζες, επιτροπές κεφαλαιαγοράς) έβλεπαν να αναπτύσσονται μεγάλες περιοχές έξω από την εποπτική και νομοθετημένη εμβέλειά τους, αλλά καθυσύχαζαν τον εαυτό τους όσο οι αγορές αυτές πραγματοποιούσαν πελώρια κέρδη. Η κρίση του 2008 οδήγησε σε μία αφύπνιση του εποπτικού πεδίου που ασχολείται με την γενική σταθερότητα του συστήματος και όχι απλώς με την ευταξία των οργανωμένων αγορών.»

Συμπληρωματικά ο κ.Χαρδούβελης αναλύει: “Μια σημαντική παράμετρος της κρίσης ήταν η προσπάθειά των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να καταγράψουν υψηλές αποδόσεις και πολλά δανείστηκαν υπερβολικά σε σχέση με τα κεφάλαιά τους, προχώρησαν έτσι σε επενδύσεις υψηλού ρίσκου, όπως εξηγεί ο κ.. Το κομμάτι όμως της επενδυτικής τραπεζικής, που ο ρόλος του είναι συμβουλευτικός, επένδυε ίδια κεφάλαια αλλά και κεφάλαια πελατών τοποθετώντας τα σε αυτές τις υψηλού κινδύνου επενδύσεις, δημιουργώντας ένα σοβαρό πρόβλημα, καθώς οι δραστηριότητες αυτές ήταν ουσιαστικά εκτός του κανονιστικού πλαισίου εποπτείας. Σε όλες τις αγορές περιουσιακών στοιχείων, οι επενδυτικές τράπεζες και πολλά hedge funds χρησιμοποιούσαν πολύ λίγα δικά τους κεφάλαια, δανειζόμενες τα υπόλοιπα και μάλιστα βραχυπρόθεσμα. Η μόχλευση με βραχυχρόνιο δανεισμό ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει πολύ γρήγορα στη χρεοκοπία.

Οδηγεί και σε προσπάθεια ταχείας πώλησης του περιουσιακού στοιχείου, πτώση των τιμών των περιουσιακών στοιχείων και σε πανικό και επέκταση της κρίσης. Χαλιότερα υπήρχε διαχωρισμός ανάμεσα στην επενδυτική τραπεζική και τις παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες. Με την πλήρη απελευθέρωση όμως του αμερικανικού τραπεζικού συστήματος, τα τείχη αυτά έπεσαν και υπήρξε επιπλέον χαλάρωση της εποπτείας. Μια σειρά από κανόνες λειτουργίας και εποπτείας που ίσχυαν για τις παραδοσιακές τράπεζες

δεν ίσχυαν πλέον για τις θυγατρικές τους και για τις επενδυτικές τράπεζες. Έτσι παρακάμφθηκαν οι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας, ενώ οι επενδυτικές τράπεζες μπορούσαν να έχουν υψηλούς συντελεστές μόχλευσης. Η πρόσφατη κρίση απέδειξε ότι το σύστημα είχε ξεπεράσει τις δυνατότητες των εποπτικών αρχών να το ελέγξουν.»

Καθ' όλη τη διάρκεια κατά την οποία η αγορά βρισκόταν σε περίοδο ευφορίας διαφορετικοί οργανισμοί, όπως ο ΟΟΣΑ και το ΔΝΤ εξέφρασαν κατά καιρούς προειδοποιήσεις για τους κινδύνους. Αδυνατούσαν όμως να παρέμβουν αποφασιστικά και να ανακόψουν την πορεία των γεγονότων. «Αποτέλεσμα ήταν» επεξηγεί ο κ.Σαπουντζόγλου «ότι μια σειρά από κίνδυνοι που διατρέχουν και απειλούν τη σταθερότητα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος κατέληξαν να αποτυπώνονται και να εκφράζονται ως «συστημικός κίνδυνος».

Εδώ θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι με τον όρο «συστημικός κίνδυνος» δεν εννοείται ο «συστηματικός κίνδυνος», ο επαναλαμβανόμενος δηλαδή κίνδυνος που χαρακτηρίζεται από περιοδικότητα αλλά ο κίνδυνος που βρίσκεται στη δομή του συστήματος και ουσιαστικά είναι ο «κίνδυνος του αντισυμβαλλομένου». Το παθητικό της μιας τράπεζας βλέπει το ενεργητικό της άλλης τράπεζας κ.ο.κ. Εξ ου και η υψηλή πιθανότητα ανάπτυξης του φαινομένου ντόμινο.

Σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης και διεθνοποιημένων συναλλαγών, οι εκφάνσεις της κρίσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μεταλλάσσονται πολύ γρήγορα σε κρίση των πραγματικών οικονομιών. Το γεγονός αυτό χρίζει ιδιαίτερης σημασίας καθώς μπορεί στον ευρωπαϊκό χώρο η χρηματοπιστωτική κρίση να μην καταγράφηκε με την ίδια ένταση και το ίδιο εύρος, μπορεί στα διάφορα κράτη μέλη της Ε.Ε. να υπάρχουν διαφορετικές εκφάνσεις της κρίσης, όμως στο σύνολο των πραγματικών οικονομιών η γενίκευση της ύφεσης υπήρξε δεδομένη.

Σήμερα, όπως συμπεραίνει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η μεγάλη διαφορά είναι ότι η παγκοσμιοποίηση έχει πολλαπλασιάσει τους κινδύνους, όχι όμως και τις ικανότητες των αρχών να τους προλαμβάνουν. Το ΔΝΤ, το οποίο σε πρόσφατη έκθεσή του επιχειρεί

να αντλήσει διδάγματα και να επισημάνει τις ομοιότητες της σημερινής κρίσης με αυτές που συγκλόνισαν κατά καιρούς τον κόσμο καταλήγει σε τέσσερα βασικά συμπεράσματα:

- Η παγκοσμιοποίηση έχει αυξήσει τη συχνότητα και την έκταση των οικονομικών κρίσεων, όχι όμως απαραίτητα και τη σφοδρότητά τους.
- Οι κεντρικές τράπεζες πρέπει να παρεμβαίνουν εγκαίρως, καθώς ακόμη και οι πρόωρες κινήσεις είναι πιο αποτελεσματικές από αυτές που γίνονται κατόπιν εορτής.
- Είναι δύσκολο να πει κανείς την ώρα της κρίσης ποιες θα είναι οι ευρύτερες συνέπειές της.
- Συχνά, οι εποπτικές αρχές δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τις συστημικές αλλαγές, που πυροδοτούν πολλές φορές τις κρίσεις .

5.2 Προβληματισμοί σε σχέση με την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση και τα θέματα που εγείρονται σε σχέση με το ρυθμιστικό / εποπτικό τραπεζικό πλαίσιο

Η χρηματοπιστωτική κρίση έδωσε τα πρώτα της δείγματα πριν περίπου δύο χρόνια, ενώ ο αρνητικός της αντίκτυπος στην πραγματική οικονομία εκφράζεται καθημερινά στην πραγματικότητα εκατομμύρια πολιτών παγκοσμίως. Στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρατηρείται συνεχής αύξηση του αριθμού των ανέργων, οικογένειες έχουν χάσει ή κινδυνεύουν να χάσουν τις περιουσίες τους και οι κυβερνήσεις των πλέον

ανεπτυγμένων βιομηχανικών χωρών εξακολουθούν να προωθούν μέτρα στήριξης όχι μόνο των πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά και άλλων τομέων της οικονομίας, καθώς και των κοινωνικών συνόλων.

Με την παγκοσμιοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών ήλθε πλέον ξεκάθαρα στο προσκήνιο η αλληλοεπίδραση των οικονομιών όλων των χωρών σε διεθνές επίπεδο. Οι ηγέτες των πλουσιότερων χωρών του πλανήτη καταβάλλουν προσπάθειες για την εξεύρεση λύσεων στα σοβαρά προβλήματα που έχουν προκύψει από τη χρηματοοικονομική κρίση και πέραν των μέτρων στήριξης της οικονομικής δραστηριότητας διεξάγουν μελέτες και προωθούν άμεσες και σημαντικές αλλαγές στο ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Η κρίση έχει διευκρινίσει επίσης τις αδυναμίες που υπάρχουν στο διεθνές ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο ειδικά στις Ηνωμένες Πολιτείες, και τονίζει το γεγονός ότι τις περισσότερες φορές η αυστηρότητα ενός εποπτικού πλαισίου λειτουργεί αποτρεπτικά, προφυλάσσοντας έτσι το οικονομικό σύστημα.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Χοζέ Μανουέλ Μπαρόσο, κάτω από τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που επικρατούν, διόρισε Επιτροπή με επικεφαλής τον κ. Jacques de Larosiere, πρώην Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης και πρώην Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Γαλλίας, με στόχο την μελέτη και ετοιμασία έκθεσης για βελτίωση και ενίσχυση του ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού τομέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.).

Πρόσφατα (τέλος Φεβρουαρίου) εξεδόθη σχετική έκθεση από την Επιτροπή στην οποία αναλύονται οι λόγοι που οδήγησαν στην χρηματοοικονομική κρίση, επισημαίνονται τα θέματα που χρειάζονται βελτίωση και παρατίθενται προτάσεις / εισηγήσεις όσον αφορά το ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπρόσθετα η Επιτροπή De Larosiere προτείνει αλλαγές οι οποίες θα πρέπει να γίνουν ευρύτερα σε διεθνές επίπεδο για να αποφευχθούν παρόμοιες σε μέγεθος κρίσεις στο μέλλον.

Το έργο της Επιτροπής είναι πολυσχιδές και πολυδιάστατο και περιέχονται σ' αυτό σημαντικά στοιχεία καθώς και οι πλέον σημαντικές προτάσεις για ενίσχυση και βελτίωση του ρυθμιστικού και εποπτικού χρηματοπιστωτικού πλαισίου της Ε.Ε.

1. Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Νομισματικών και Ρυθμιστικών Αρχών.
2. Ενδυνάμωση αλλά και ταυτόχρονα αναθεώρηση της Βασιλείας II (ειδικά σε θέματα ενίσχυσης κεφαλαίου και αξιολογήσεων από Οίκους Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας (ΙΑΠΙ)).
3. Αποτελεσματική ρύθμιση και εποπτεία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.
4. Οι δραστηριότητες των hedge funds, επενδυτικών τραπεζών, κ.λ.π., θα πρέπει να πλαισιώνονται από ανάλογο ρυθμιστικό πλαίσιο.
5. Η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) να αντικατασταθεί από μια νέα Επιτροπή που θα ονομάζεται Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου κάτω από την αιγίδα και υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η οποία θα είναι επιφορτισμένη με θέματα προληπτικής εποπτείας. Ο ρόλος της Επιτροπής είναι μεταξύ άλλων η παρακολούθηση και ανάλυση πληροφοριών σε σχέση με την χρηματοπιστωτική σταθερότητα και τους συστημικούς κινδύνους, η δημιουργία πλαισίου αποτελεσματικής και έγκαιρης προειδοποίησης αναφορικά με επικείμενους κινδύνους, καθώς και η σταδιακή εναρμόνιση του ρυθμιστικού πλαισίου στην Ε.Ε.
6. Σε θέματα που σχετίζονται με μικρό-προληπτική εποπτεία , η Επιτροπή εισηγείται μεταξύ άλλων ένα δεύτερο επίπεδο πανευρωπαϊκού ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου με την μετεξέλιξη των λεγόμενων 3L3 Committees, δηλαδή την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων, και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών, σε τρεις Ευρωπαϊκές Αρχές:
 - i. Ευρωπαϊκή Αρχή για τις Τράπεζες.
 - ii. Ευρωπαϊκή Αρχή για τις Ασφάλειες.
 - iii. Ευρωπαϊκή Αρχή για τις Επενδυτικές Εταιρείες

Ο ρόλος των πιο πάνω τριών Αρχών θα είναι να συντονίζουν την εφαρμογή των κανόνων εποπτείας και ταυτόχρονα να προωθούν και ενισχύουν την στενότερη συνεργασία μεταξύ των Εθνικών Εποπτικών Αρχών.

7. Η ΕΚΤ δεν θα πρέπει να αναλάβει την εποπτεία κάθε τραπεζικού ιδρύματος ξεχωριστά, αλλά θέματα καθημερινής εποπτείας τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών θα πρέπει να αφεθούν στις εθνικές Ρυθμιστικές και Εποπτικές Αρχές. Αναφορικά με τα διασυνοριακά Τραπεζικά Ιδρύματα στην Ε.Ε. έμφαση θα δοθεί στα Κολέγια Εποπτών και στις αναβαθμισμένες αρμοδιότητες τους.

Με βάση την έκθεση De Larosiere και τις εισηγήσεις που προτείνονται τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο, το ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο αναμένεται στο σύντομο μέλλον να γίνει περισσότερο απαιτητικό και πιο αυστηρό.

5.3 Νέες τάσεις και προτάσεις για την εποπτεία των τραπεζών

Είναι κοινή πραγματικότητα ότι η παγκοσμιοποίηση εξελίσσεται με ταχύτατους ρυθμούς και επηρεάζει όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Δεν θα μπορούσε λοιπόν να μην επηρεαστεί και το χρηματοοικονομικό σύστημα που αποτελεί κομβικό σημείο της καθημερινότητάς μας. Η συγκέντρωση της βιομηχανίας στις περισσότερες χώρες αλλά και διεθνώς, συνέβαλε στη δημιουργία πολύ μεγάλων και σύνθετων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που η αποτελεσματική διοίκηση τους αποτελεί μεγάλη πρόκληση. Επιπρόσθετα τα χρηματοοικονομικά συστήματα διεθνώς αντιμετωπίζουν κινδύνους των οποίων η φύση έχει διαφοροποιηθεί συγκριτικά με το παρελθόν και καθίσταται πλέον απαραίτητη η ρυθμιστική και εποπτική τους αναδιάρθρωση, ώστε να παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις στο νέο πλαίσιο που καλούνται να λειτουργήσουν.

Προκλήσεις όμως τίθενται και στις εποπτικές αρχές και ιδιαίτερα η πρόκληση του να αντεπεξέλθουν επαρκώς και αποτελεσματικά λαμβάνοντας υπόψη τα καινούργια δεδομένα που προκύπτουν και τις συνθήκες που διαμορφώνονται. Το κυρίαρχο ερώτημα είναι το εξής: «Αποτελεί η ανάπτυξη ενός συστήματος συνολικής εποπτείας για την πλειοψηφία των διεθνών χρηματαγορών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων παγκοσμίως τη βέλτιστη απάντηση στις απαιτήσεις των καιρών»;

Η προφανής και αρχική απάντηση είναι θετική, αφού από μια οπτική η διεθνής εποπτεία μπορεί να θεωρηθεί μέχρι και αναγκαία, ιδιαίτερα μετά την χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, η οποία με αφετηρία τις Ηνωμένες Πολιτείες εξαπλώθηκε σταδιακά και σε πολλές άλλες χώρες, εξαναγκάζοντας τις κυβερνήσεις των περισσοτέρων χωρών να σπεύσουν να ενισχύσουν την κεφαλαιακή επάρκεια πολλών τραπεζών η ακόμα και να προχωρήσουν στη μερική η ακόμα και την πλήρη κρατικοποίηση τους.

Σαφώς συχνά εκφράζονται απόψεις που υποστηρίζουν πως από πλευράς ανταγωνισμού είναι άδικο να υπάρχουν διαφορετικοί νόμοι και κανονισμοί εποπτείας από χώρα σε χώρα. Η πρακτική αυτή ενδεχομένως δίνει συγκριτικό πλεονέκτημα σε κάποιες χώρες έναντι άλλων, δεδομένου ότι σήμερα ο περισσότερες ανθρώπινες δραστηριότητες πραγματοποιούνται σε παγκόσμιο περιβάλλον. Αντίστοιχη είναι και η προσέγγιση όσον αφορά και την μεταφορά πληροφορίας. Οι πολυεθνικές εταιρίες και οι οργανισμοί χρειάζονται πληροφορίες και δεδομένα άμεσα διαθέσιμα προς αυτούς χωρίς περιορισμούς, για την αποτελεσματικότερη και εύρυθμη λειτουργία τους.

Για να μπορεί η πρόταση για τη δημιουργία διεθνούς εποπτικού μηχανισμού να είναι ρεαλιστική και να προσφέρει λύσεις και αποτελέσματα θα πρέπει να οριστεί επικεφαλής εποπτική αρχή που θα έχει τη σχετική δικαιοδοσία και ευθύνη να έχει πρόσβαση σε κατανεμημένα συστήματα των εποπτικών αρχών της χώρας στην οποία ανήκει το υπό εποπτεία χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Εκτός από την ενοποίηση και τη διεθνοποίηση της εποπτείας στις μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η δυνατότητα αυτοέλεγχου των τραπεζών αρκεί να πληρούνται προϋποθέσεις όπως:

- Απαίτηση αυστηρής πειθαρχίας στους κανόνες των πολύ αποτελεσματικών και ανταγωνιστικών αγορών,
- Ανάπτυξη και υλοποίηση εξεζητημένης έρευνας και συστημάτων ελέγχου των κινδύνων από τις ίδιες τις τράπεζες.

Οι ρυθμιστές και οι επόπτες θα πρέπει αν καλλιεργήσουν νέα προσόντα για να μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα νέα δεδομένα. Κυρίως οι επόπτες θα πρέπει να αναπτύξουν καινούργιες δεξιότητες για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις καινούργιες διαδικασίες και το ευρύ φάσμα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Είναι απαραίτητο να ενταχθεί στη διαδικασία εκπαίδευσης επιπλέον εξειδίκευση και εμπάθунση καθώς και να ικανοποιηθεί η ανάγκη για εξοικείωση με τομείς οι οποίοι δεν είναι αμιγώς οικονομικοί, όπως για παράδειγμα η τεχνολογία και οι υπολογιστές που είναι σημαντικοί και απαραίτητοι στις μέρες μας. Οι ίδιοι οι επόπτες οφείλουν να εμπεδώσουν το γεγονός ότι η αγορά κινείται με ταχύτατους ρυθμούς και να καλλιεργήσουν την ικανότητά τους να εντοπίζουν τους κινδύνους πριν μετατραπούν σε κρίσεις.

Βέβαια οι σημερινές συνθήκες καθιστούν σχεδόν ανέφικτη την μελέτη και την υλοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου εποπτείας. Το λιγότερο που αρχικά απαιτείται είναι η αναμόρφωση των κριτηρίων με τον οποίο προκύπτουν λογιστικά οι αναφορές της αποτίμησης της αξίας των τραπεζών και των κεφαλαίων τους καθώς και η αναδιάρθρωση και ομογενοποίηση των λογιστικών κριτηρίων που χρησιμοποιούνται από τις διάφορες χώρες.

Ακόμα και σήμερα που έχει ήδη ξεκινήσει η προσπάθεια για να δημιουργηθεί μια βάση για διεθνή εποπτεία, μέσω των Συνθηκών της Βασιλείας (της I που ισχύει μέχρι σήμερα και της II που θα τεθεί σύντομα σε εφαρμογή), οι διαφορές που παρατηρούνται ανάμεσα στα ευρωπαϊκά και τα αμερικανικά λογιστικά κριτήρια είναι αρκετές και επιπλέον δεν διαφαίνεται διάθεση σύγκλισης από καμία πλευρά. Επιπλέον η υλοποίηση ενός ενιαίου, διεθνούς εποπτικού μηχανισμού απαιτεί νομικό υπόβαθρο να στηριχτεί. Δεν έχει υπάρξει, μέχρι ώρα τουλάχιστον, παρεμφερές νομικό υπόβαθρο που να μπορεί να στηρίξει μια τέτοια πρόταση.

Τέλος, ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας που δεν πρέπει να παραληφθεί είναι το γεγονός ότι θα υπάρξει μεγάλη δυσκολία στο να «παραδώσουν» οι χώρες τα χρηματοπιστωτικά τους ιδρύματα σε μια διεθνή εποπτική αρχή. Εναλλακτική πρόταση θα αποτελούσε η υιοθέτηση διεθνών κανονισμών για τους παράγοντες και τα κριτήρια που αφορούν τη διαχείριση των κινδύνων, των κεφαλαίων, της διάθεσης της πληροφορίας και την επικοινωνία, αφήνοντας τις επιμέρους λεπτομέρειες της διαδικασίας της εποπτείας και του ελέγχου της εφαρμογής των κανονισμών στις αρχές κάθε χώρας. Και σε αυτή την περίπτωση υπάρχουν αντίστοιχες δυσκολίες με αυτές που έχουν ήδη αναφερθεί.

Μια πιο απλή και εφαρμόσιμη τάση που διαφαίνεται είναι ότι θα δίνεται σταδιακά μεγαλύτερη έμφαση στα ποιοτικά χαρακτηριστικά διαχείρισης κινδύνου των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές. Στο μέλλον η εποπτεία θα εστιάζει πολύ λιγότερο στα ποσοτικά στοιχεία που παρουσιάζουν οι τράπεζες και στη συγκέντρωση στοιχείων του παθητικού και του ενεργητικού από τον ισολογισμό τους για να συγκρίνουν τα μεγέθη.

Αντίθετα το βάρος της εποπτείας θα δοθεί στην έρευνα και στην ανάλυση των ποιοτικών στοιχείων των τραπεζών, προκειμένου να γίνει αξιολόγηση του βαθμού προστασίας μιας τράπεζας από ξαφνικούς και απρόσμενους κινδύνους, όπως για παράδειγμα μια ξαφνική μεταβολή στις τιμές του πετρελαίου ή μια πολιτική αλλαγή ή ακόμα και το ξέσπασμα μιας πολεμικής αναταραχής και αν έχει γίνει επαρκής αντιστάθμιση των κινδύνων που αντιμετωπίζει.

Οι εποπτικές αρχές θα φέρουν επίσης την ευθύνη για τον ουσιαστικό έλεγχο και στη συνέχεια για την επιβεβαίωση ή όχι της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των οικονομετρικών μοντέλων αποτίμησης που χρησιμοποιούνται από τις τράπεζες. Οφείλουν να μην εφησυχάζονται από την ήδη αποτελεσματική λειτουργία των μοντέλων αυτών, λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι «όλα θα συνεχίσουν να είναι εντάξει στο μέλλον, αφού ήταν εντάξει στο παρελθόν», κυρίως σε μια τόσο ραγδαία εξελισσόμενη οικονομία.

Ορισμένες προτάσεις αφορούν και τράπεζες που αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο χρεοκοπίας, επικεντρώνοντας την προσοχή τους στην πρόβλεψη και λήψη μέτρων για αυτές. Σύμφωνα με τις προτάσεις αυτές, είναι προτιμότερο να διακοπεί η λειτουργία ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος όταν η θετική καθαρή αξία του είναι θετική, αλλά ο κίνδυνος χρεοκοπίας είναι ορατός, δεδομένου ότι από τη φύση του περιλαμβάνει απώλειες.

Από μια πλευρά η πρόταση αυτή στηρίζεται σε μια λογική βάση, αφού οι περισσότεροι επόπτες έρχονται αντιμέτωποι με το πρόβλημα όταν αυτό έχει ήδη εμφανιστεί, όταν δηλαδή το σύνολο των κεφαλαίων είναι χαμηλότερο από αυτό που προβλέπεται από τις εποπτικές αρχές και οι συνέπειες είναι αναπόφευκτες. Με την υλοποίηση της συγκεκριμένης πρότασης τα προβλήματα θα περιοριστούν στους μετόχους και στη διοίκηση της τράπεζας και δεν θα επεκταθούν στην αγορά προκαλώντας αλυσιδωτά προβλήματα. Από την άλλη, η υιοθέτηση και εφαρμογή μιας τέτοιας πρότασης περιορίζει σημαντικά τις δραστηριότητες των τραπεζών, προκαλεί φόβο στις διοικήσεις τους και εμποδίζει την περαιτέρω ανάπτυξή τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι προφανές ότι «κάθε νόμισμα έχει δύο όψεις». Το ίδιο συμβαίνει και με τις τράπεζες και την εποπτεία τους. Εν κατακλείδι το μέλλον του τραπεζικού συστήματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την εξέλιξη της κοινωνίας. Η εξέλιξη αυτή είναι αδύνατο να προβλεφθεί. Η μόνη βεβαιότητα που διαφαίνεται, προς το παρόν τουλάχιστον, είναι ότι οι άνθρωποι θα συνεχίσουν να έχουν ανάγκη τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι τράπεζες.

Επίσης σίγουρο είναι ότι θα απαιτούν τις υπηρεσίες αυτές άμεσα, γρήγορα, με ασφάλεια και αξιοπιστία, τη στιγμή που τις επιθυμούν και με τρόπο εύχρηστο και κατανοητό προς αυτούς.

Από την πλευρά τους οι τράπεζες οφείλουν να προσπαθήσουν με δημιουργικές και αποτελεσματικές μεθόδους να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις αυτές με φερεγγυότητα και να παρουσιάζουν κερδοφορία και επιτυχία. Ο ρόλος των εποπτικών αρχών είναι να διασφαλίσουν με το βέλτιστο δυνατό τρόπο τη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των καταναλωτών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και να συμβάλλουν στη διατήρηση της παγκοσμίας οικονομικής ισορροπίας.

Όμως η χρηματοπιστωτική κρίση αποκάλυψε την έλλειψη πραγματικής αποτελεσματικότητας των εποπτικών αρχών στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ιδίως σε ότι αφορά τις τράπεζες.

Πέραν του ρόλου των εποπτικών αρχών στην εφαρμογή των ορθών πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, πρέπει να τεθεί και το ζήτημα της νομικής ευθύνης των διευθυντικών στελεχών για την ορθή εφαρμογή των αρχών αυτών. Ενδεχομένως θα είναι αναγκαίες οι αποτελεσματικές κυρώσεις προκειμένου να αλλάξει η συμπεριφορά των σχετικών παραγόντων.

Παρότι διαθέτουν ορισμένα εργαλεία που τους επιτρέπουν να παρεμβαίνουν στην εσωτερική διακυβέρνηση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι εποπτικές αρχές, σε επίπεδο είτε εθνικό είτε ευρωπαϊκό, δεν ήταν συνολικά σε θέση να ασκήσουν αποτελεσματικά την εποπτεία τους σε ένα πλαίσιο χρηματοπιστωτικής καινοτομίας και ταχείας εξέλιξης του εμπορικού μοντέλου των χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Επιπλέον, οι εποπτικές αρχές δεν κατόρθωσαν επίσης να θεσπίσουν ορθές πρακτικές όσον αφορά την εταιρική διακυβέρνηση στους κόλπους των χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

Για να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες της εταιρικής διακυβέρνησης στους οργανισμούς, είναι απαραίτητο να επανακαθοριστεί και να ενισχυθεί ο ρόλος των εποπτικών αρχών στην εσωτερική διακυβέρνηση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Θα πρέπει πάντως να υπάρχει μέριμνα για τη διατήρηση σαφούς διαχωρισμού των ρόλων και των ευθυνών μεταξύ των εποπτών και των οργάνων διοίκησης του οργανισμού.

Θα ήταν επίσης χρήσιμο οι εποπτικές αρχές να επεκτείνουν τα κριτήρια επιλεξιμότητας των μελλοντικών μελών των διοικητικών συμβουλίων ώστε να καλύψουν και τις τεχνικές και επαγγελματικές δεξιότητές τους, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης κινδύνων, καθώς και χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς των υποψηφίων προκειμένου να διασφαλίζεται καλύτερη ανεξαρτησία κρίσης των μελλοντικών αυτών μελών των διοικητικών συμβουλίων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δήμου, Ν., (2000), «Ελεγκτική – βασικές αρχές γενικής και τραπεζικής ελεγκτικής», Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ-Γ. ΠΑΡΙΚΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε., Αθήνα.

Ζωπουνίδης, Κ., και Δούμπος, Μ., (2007), «Συστήματα διαχείρισης χρηματοοικονομικών κινδύνων», *Εφημερίδα Τα Νέα*, 12 Νοεμβρίου.

Καμάρα, Ι.Κ., (2005), «Η εποπτεία και το σύγχρονο τραπεζικό management», *Περιοδικό en thesis*, 31 Ιουλίου, Αθήνα.

Κυδιωνάτης, Φ., (2007), «Διεύθυνση εποπτείας πιστωτικού συστήματος», *Εφημερίδα Τα Νέα*, 12 Νοεμβρίου.

Καλφάογλου, Φ., (2007), «Τι είναι η διαχείριση κρίσεων», *Εφημερίδα Τα Νέα*, 12 Νοεμβρίου.

www.e-forologia.gr

www.icap.gr

www.worldlingo.com

http://en.wikipedia.org/wiki/Basel_Committee_on_Banking_Supervision

<http://www.bis.org> : The site of the Bank of International Settlements

http://en.wikipedia.org/wiki/Basel_I